

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: **VÉSZI JÓZSEF.**
Felelős szerkesztő: **BRAUN SÁNDOR.**
Kiadja: **A SZERKESZTŐSÉG.**

Egész évre 28 k. (14), 1/4 évre 14 k. (7), 1/8 évre 7 k. (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér. (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Mátyás király emlékezete.

Budapest, október 12.

Kolozsvár főterén ime frissen ragyog Hollós Mátyás ércszobra, hetvenes vágyódása után a magyar nemzetnek. A leleplezés nagy nemzeti ünnepe ma zajlott le a király képviselőjének jelenlétében, aki mellett fényes díszmagyarban állottak a kormány tagjai, az ország méltóságai és közöttük és mögöttük beláthatatlan sokaságú nép, melynek szívében az igazságos király örök emléket emelt magának. A tüzes fiatalok felbuzdulása és néhány incidens, amely a Kossuth-nótával felel a Gotterhalte hangjaira, nem téveszthet meg senkit, mert a kolozsvári ünnep méltó volt egész lefolyásában a nagy király emlékéhez. Az a sok ezer nép, amely áhítatos szívvel hódolt ma a nagy király szobra előtt, a hála és öröm érzésével üdvözülte régi dicsőségünk szimbólumát, a művészet ihletett mesterének alkotását, hálával dicsőségesen uralkodó királyunk iránt, aki fejedelmi adományával valóra váltotta a nemzet álmát és örömmel áldva a napot, hogy immár művészi emléke áll a nagy királynak, akinek udvarában a művészet és tudomány még folytonos fegyverzőrgés közt is megőrizhette helyét.

Ne is keressük nagyító üvegen keresztül azt, ami a kolozsvári ünnep méltóságának megrontására tört, de örvendő szívvel nézzük azt a sok ezernyi tömeget, elül az uralkodóhoz egyik legnépszerűbb fiatal tagjának lelkesedésével, mely varázserővel hat rá a régi dicsőségünk legújabb művészi jelképe és mily fölemelő érzés vegyül a nagy király legendás emléke közé, amikor az ifjú főherceg elmondja izenetét az egybegyűlt népek, a mi jó királyunktól, aki akarja, hogy végre legyen ércemléke a „dicső ősi”-nek és lett. Erről a

magyar nemzet nem fog megfélemezni soha és Fadrusz mester nemes alkotásának láttára is a kegyelet mellé köti szeretetét öreg királyához.

Menél szebb lefolyása volt az ünnepnek, mégis annál sajnálatosabb még az a halk disszonancia is, amely belekeveredett. A tegnapi kezdődött tüntetéseknek — igaz — ma már alig akadt folytatása, de a megzavart harmóniát és ennek kínos hatását meg nem történté többé nem lehetett tenni. A Gotterhaltéra, melyet az érkező főherceg tiszteletére a pályaudvaron játszott a katonazenekar, az utcai közönség egy része a Kossuth-nótával felelt. Bár a tüntetőt kevesen voltak és a rendőrség hamar szétverte őket, a főherceg bevonulása kellemetlen incidensek közt folyt le. S még ma is a Kossuth-nótát éneklő gyerekhad ballagott a katonazene nyomán. Talán ennek tulajdonítható, hogy a főherceg nem várva be az egyetem holnapi ünnepét, már ma este elutazott Kolozsvárról. A közvélemény élénken fájjalja, hogy nemzeti dicsőségünk e szép emlékünnepe ilyen disszonanciának kellett felhangzania.

A kolozsvári ünnepek.

— A Budapesti Napló kiküldött tudósítójától. —

Kolozsvár, október 12.

Gyönyörű időben folyt le a *Mátyás király-szobor* leleplezési ünnepélye s csupán az ünnep befejeztével esett kissé az eső. A szépen leidszített utcákon át már kora reggel megindult az ünnepélyen résztvevők nagy serege beláthatatlan kocsisorban a Mátyás király-tér felé. A tribünök megteltek előkelő hölgykö-önséggel, a nagy tér házainak minden ablaka egy-egy páholylyá változott, tele nézőközönséggel. Reggel nyolc órakor érkezett az istentiszteletre *József Agost* főherceg *Szell* Kálmán miniszterelnök jobbán. Az istentiszteleten megjelentek az összes vendégek. A főherceget *Majláth* Gusztáv

püspök fogadta. Mise után a királysátorba vonult a főherceg a miniszterium tagjaitól. *Majláth, Bartók* és *Ferenc József* püspököktől körülveve. A sátor mellett gróf *Apponyi* Albert vezetésével a képviselőház tagjai, előtte a szoborbizottság tagjai, másfelől a törvényhatóságok képviselői foglaltak helyet. A főherceget úgy a templomba menetelekor, mint az ünnepély színelhelyére érkezésekor lelkes éljénnyel fogadták.

A Mátyás király-szobor leleplezése.

Az ünnepeket az egyesült kolozsvári lakókörök nyitották meg a *Szózat* énekével. Azután *Szell* Kálmán miniszterelnök mondotta a következő beszédet:

Fenséges főherceg ur! Az őszinte hódolat legmelegebb érzéseivel üdvözöljük mi, akik a mai ünnepélyen itt egybegyűltünk, fenségedet, mint akit ő császári és apostoli királyi felsége legmagasabb képviselővel megbizni méltóztatott. (Élénk ejtkezés.) O felségednek, a mi szeretet királyunknak ez a ténye a legmélyebb és legbensőbb hála érzéseivel tölt el bennünket. (Lelkes ejtkezés.)

Ekesen szóló bizonyítéka ez annak, hogy a mi szeretett királyunk (Hosszantartó, lelkes ejtkezés.) együtt érez nemzetével. A nemzetnek és királynak szíve egy érzésben, a kegyelet érzésében dobban meg, mikor a nemzet dicsőségének századok egy nagy lényül alakját, Magyarország egyik legnagyobb királyának emlékéért dicsőít és örökli meg. (Élénk tetszés.)

Eljöttünk, hogy Mátyásnak, a dicsőnek, az igazságosnak, aki egész lelkével és szíve minden lüktetésével népe boldogságáért élt, aki nagy vala egyaránt a csata zajában, mint a béke alkotó munkáiban, emlékszókat talavassuk és ez emlékszóborra egy koszorút tegyünk le itten az ő szülővárosában.

E koszorú legszebb és hervadhatatlan virága az a kegyeletos megemlékezés, amelyvel ő felsége veitök együtt áll meg ez ünnepet. (Hosszantartó élénk ejtkezés.)

E szobor, amely letűnt dicső századoknak és századok egyik legdicsőségesebb korszakának leiragvogatást varázsolja élénk, hirdesse örökre és hirdesse mindenkinek, hogy a magyar nemzet — és nem érdemelté szebb jövőt ha erre képes lenne — nem teletti el soha, aki nemzeti léte alapjainak megerősítéséért fáradozott és a haza nagyságán munkálkodott és küzdött. (Élénk tetszés és ejtkezés.)

Míg e szobor áll és amíg magyar ember ha

REGÉNY

Bánék, Andrásék.

Írta: Gyarmathy Zsigáné.

(13)

Az öreg grófné nagyon nehezen veszi, ha csak egy ebédről elmarad György.
— Nem jött ebédre, de talán eljött fekete-kávára és sakkozik egyet veled, Gábor; nem foglalom le magamnak, sakkozás után menjetek járkálni, Márta, jó?

— Amit nagymama mond, az mindig jó.

Aztán György nem jött fekete-kávára sem, sakkozni sem és Márta mind remélte, hogy a nagymama ismét előhozza a dolgot, hiszen a nagymama mindig jót mond... De nem hozta elő; kissé fáradtan hajtotta hátra fehérfürtös, szép fejét; a gróf megcsókolta kezét:

— Pihenjen, édesanyám; kilavagolok — bucsút intett a másik kettőnek is és távozott.

Márta Máriához ment, szorosan ül mellé és halkán mondta:

— Máriám, mit gondolsz, miért nem jött most soha hozzám kis Kati? Nagyon szeretem és olyan rosszul esik a hidegsége...

— András Kati el van most foglalva; a napokban meglesz az esküvője... Ne is kívánja, Márta, hogy most idejöjjön.

— De Máriá, vajjon boldog kis Kati? Olyan halvány volt és a tekintetében szenvedést látam... Nem úgy néz réám, mint eddig... Oh, ha annyit lehetnék együtt, mint hajdan, kivalatnám, tudom, nyílt lenne hozzám...

— És kicsi Márta szintén hozzá?

Márta egyszerre csak elpirult, megrettenve nézett Máriára; de a nyugodt, végtelen gyöngéd

tekintet lecsillapította és hajtva egy benső kívánságtól, ismét csak kis Katáról beszélt. Mert hát Márta azt nem tudhatja, mi volt neki az a leány; csak látta volna együtt őket, mint pici leányokat... Oh akkor mindég egymás társaságában voltak és Gabi is. Csak aztán kezdett gyöngédebb lenni hozzá, mikor egyszer kis Kati azt mondta neki, hogy ha Máriát így ijesztgeti, nem fog többet hozzá szólni... Oh, sok mindenért hála lehet Márta Katának.

— De kedves, jó Máriám... — elhallgatás fejté a Márta vállára hajta.

— Mit akart mondani, kicsi Márta?

— Nem haragszik meg érette?

— Oh, dehogyan?

— Miért nem szereti kis Katát? En érzem, hogy nem szereti.

— Ha játszóhársam lett volna, lehet, olyan szemmel nézném, mint a grófné; de így csak a parasztleányt látom benne, aki már mégsem lehet barátúszámba... Mosolyogva mondta, de azért tudta, hogy nem esnek jól szavai; hát bizony az elszakítás nem történik minden fájdalom nélkül; már pedig annak a szoros barátságának meg kell szakadnia.

Márta fölkapta fejcsékéjét; a szokatlanul hideg szavak mintha megütötték volna, úgy húzódtott el Máriától. Az öreg grófné felrezzent szenderegésből és kérte Máriát, hogy folytassák félbenlevő könyvéket. Márta kiment az egyik verandára, melyről messzi be lehetett látni a hegyszakadékokon át, a havasok fátyolos hegycsúcsaira; azt a tájat is megjárták egyszer kis Katával; a gróf vitte őket hármukat, hogy megmutassa a vadászkastély kitömött és faragott állatait. Mint esodálkozott kis Kati, mikor meglátta, hogy itt is, amott is: falakból, ajtókon egy-egy vagy szarvasfej buvik elő; azt a tekintetet, azt a szemragyogást nem fogja soha elfeleldni. És amint így vágyakozott kis Kati

után, nem is sejtette, hogy egy hasonló barna szempár, melynek ragyogása fekete fényben lobog, de rá nem néz soha melegen, élesít ily behatóan a gyermekkori emléket. A tavasz vágykeltő, édes lehelletét szívta, a tavaszi napfényt kipirította habfélére, hamvas arcát, s mint egy erős tuvalomban ringó rózsabimbó, úgy lebbent erre-arra az oszlopok között. Nem tudta, nem is gondolt rá, mely benső hullámzás hajtja így? Es nem sejtette azt sem, hogy kedves kis Katája most teszi le a hitvesi esküjét: holtomiglan, holtáiglan.

... ..
Az esküvő reggelén Gyuri azt kérdezte Balázs Pistától, hogy voltaképpen miért sürgeti ily felette nagyon az egybekelést? Pista előbb kissé dacosan vetette fel a fejét mintha azt gondolta volna: ez az én dolgom! De aztán komoly, kissé szomorú hangon kezdte:

— Sietek? — Hiszen mióta csak az eszem tudom, mindég Katát szerettem, nem volt előttem más lány a faluban, csak András Kati... nem is tudnám azt a nagy érzést kimondani, ami irányában betöltötte a szívemet...

— Látom, Pista, hogy nagyon szereted a hugomat, akiből így egyszerre csak nagylány eseperedett; én meg gyermeknek tartottam s igazán meglepett, hogy a kézfogójára értem haza. Ha így és oly régen szeretitek egymást, helyesen teszed, hogy nem halogatsz a boldogságotat, de úgy látom, édesapám inkább szeretné, ha nagy lakodalmat tarthatna, amit ily gyorsan a nagy kézfogó után még sem tehet.

— A kézfogó lehetett nagy, mert azt csak a lányos háznál ülik; de a lakodalomba — még ha magam vendégséget nem is gyűjtök — a herézszek felkeresik a völgyény házat; már pedig, ahol pár hét előtt az édesanyám koporsója állott, ott cigány ebben az esztendőben ne muzsikáljon! Sürgősnek meg azért sürgős a dolog, mert egye-

zájának él, nem fogja elfelejteni Hollós Mátyás. A nagy királyt, aki lényeg és díszségeit hozott nemzetére és a hazára. (Élénk tetszés.)

Kérem Fenségedet, legyen kegyes Mátyás király emlékszóbránák leleplezését elrendelni.

A miniszterelnök beszédét mindögre félbeszakította a közönség lelkes éljenzése, végül pedig szólni nem akaró zajos éljenzésbe tört ki az egész ünnepi közönség. Az éljenzés megszűntével József Ágost főherceg messze hallható csengő hangon mondotta el a következő beszédét:

A magyar jellem egyik fővonása a haladatlanság és kegyelet, a hűség és törhetetlen ragaszkodás azok iránt, akik őt szeretettel, atyai gondoskodással veszik körül. Ezt ma bebizonyította Kolozsvár és vele az egész nemzet, szobrot emelvény nagy királyunknak, Korvin Mátyásnak. (Élénk éljenzés.) Korvin Mátyásnak, ki mint uralkodó új életre gerjeszté ez országot, e nemzetet, ki vaskezeivel mint hódító vezér ellenségeit megfékezte és ki a tudományokat, a szépművészetet itt meghonosította. Korvin Mátyásnak, ki a nemzet igazságszerető apja volt. (Élénk tetszés.)

Hátlat szívről fordul ma a nemzet a nagy király felé, midőn neki egy századokra szóló fényes emléket emel és szeretetének és hűségének ékes zalogát teszi le. (Tetszés és éljenzés.)

Ó császári és apostoli királyi felsége (Zajos éljenzés.) legkegyelmesebb urunk és királyunk nevében elrendelem ezennel a szobor leleplezését.

A király képviselőjének beszédét hosszantartó, zajos éljenzés követte. Leirhatatlanul méltóságteljes és fölemelő jelenet volt, amidőn a főherceg utolsó szavaira az óriási vászonalak e más szerkezet segítségével leomlottak és az oszlopokat is elhajtották. Ott állott az óriási szobor, amelyet mély megindulással nézett mindenki. A király képviselője meghatottan tisztelgett a szobor előtt és hosszasan állott tisztelegve a sátorban. A harangok zugása, az ágyuk döngése és az ezrekre menő közönség lelkes éljenzése üdvözölte a gyönyörű művet. József Ágost főherceg Széll Kálmán miniszterelnökönk fördalva, őszinte megelégedésének adott kifejezést, aztán a minisztérium többi tagjaival beszélgetett élénk megelégedéssel a szoborról. Széll Kálmán miniszterelnök felvezette a királyságra Fadruszát, a szobor alkotóját és bemutatva a főhercegnek, aki meleg kézszóval üdvözölte ki a művészt és hosszasan beszélgetett vele.

A Himnusz után, amelyet a kolozsvári egyesült dalőrök adtak elő. Hegedűs Sándor mondotta el beszédét, amelyet a hallgatóság sűrűn szakított félbe lelkes éljenzéssel:

Nem véletlen az, ugymond, hogy a nemzet és Kolozsvár hála nagy fia, Mátyás iránt, ki itt született, itt lakott, itt járt iskolába, most ültöt testet. A

magyar nemzet nemesebb vágyait szobor tehetségeit és jobb tulajdonságait találta le és bámulta Mátyás királyban, kinek alakját legendával vette körül, történetét hősi énekkel alakította.

Es ha most elégteli ki a nemzet azt a szükségérzetét, hogy szemléltetve, megfoghatóvá tegye a nemzet szülővárosában, ennek egyik oka az, hogy a nemzet érzelmeinek, kegyelmeinek, hagyományainak ereje nőtt; másik oka az, hogy a nemzeti érzés érvényesülésének nem állja útját a lojalitás, de sőt éppen díszösen uralkodik fölök királyunk, ki színtelen saját jellemvonásait látta meg Mátyás királyban, buzdított, segítette arra, hogy a szobor létrejöjjön. Ha király és nemzet így jórának ösze gondolatban és érzésben, úgy sokat megvalósíthatnak. Így: a régi kötelesség, amelyet csak egyes buzgó polgárok tartottak ébren, a nemzet és város lelkiismeretében, oly időben és formában lön teljesítve, melyben a király és nemzet közös érzésének zalogát képezi és így biztosított, tradíciót teremt az üdvös összetartásra örökkön-örökké. Ezt hirdeti a szobor a jelen és jövő nemzedéknek, hasznos, üdvös tanulságokat tanítva mindnyájunknak.

Köszönetet mondott a királynak a szobor ügyének pártfogásáért, a főhercegnek a megjelenéséért, a nemzetnek, a városnak és a kormányoknak áldozatkész-ségükért és átadja a Mátyás király szoborbizottság nevében a polgármesternek Fadrusz ihletett művésztének hatalmas termékét, a szobrot megörzész és gondos ápolást végezt, megjegyezve, hogy oly kincset ad át a városnak, mely az egész nemzetnek szent ereklyéje; oly közös munkát a legmagasabb trón. Hálás nemzet és kegyeltes város között, melynek épésében főntartása, hü ápolása mindnyájunk szent kötelessége. Beszédét így végzi:

Mátyás dicső alakja! Nagyságod előtt meghajolt a korona, emlékezeted rajongva dicsőíti a történelem és zengi a nemzeti érzés; utánzásraméltónak tartja, kegyeltesen megőrzendőnek hirdeti a király. Örökre áldott és áldásthozó legyen emléked; királyra, nemzetre és hazára!

Hegedűs Sándor beszédét a hallgatóság lelkes éljenzéssel jutalmazta. Az éljenzések lecsillapodása után József Ágost főherceg lépett az emelvényről és Hegedűsnek köszönetét fejezte ki szép beszédéért.

Ezután Svacsina Géza polgármester beszédét intézett a főherceghez:

Hátlat ad, ugymond, az egek urának, hogy ő felsége ajándékából és a nemzet adományából, a kormány segítségével sikerült méltó szobrot emelni a nagy királynak szülővárosában. A baka iránti szent kötelesség, tántoríthatatlan hűség a trón iránt és rajongó szeretet a király iránt, őseitől örökölt hagyományai volt mindig a városnak. E hagyomány aztan nemzedékről nemzedékre, a szobor aparól hura és mint a legmagasabb polgármester, szívében él a város minden hü polgárának. Es miként a milban ezek az érzelmeik vezették a város mindig hü és hazafias polgárságát, ezután is mindig az lesz legszentebb kötelessége, hogy a trón iránti tántoríthatatlan hűsége és a baka iránti lángoló szeretete által erőnyekben is utóda legyen őseinek. Ez az emlékszóbor is örök hirdetője lesz ő felsége és a nemzet együttérzésének. Egy oltárkép lesz ő szobor az isten szabad ege alatt ahol minden magyar elmondja azt az imát, amit mi monduk most: hogy az ég tartsa, az ég védje, az ég áldja meg a magyarok hazát és a magyarok királyát! Ejen a baka! Ejen a király!

A közönségre mély hatást tett a polgármester gyönyörű beszéde. Ezután Fadrusz János kalauzálósával a főherceg és a kormány tagjai körüljárták a szobrot. Az egyesült dalőrök a Széll Kálmán honvédezőrendvező által írt alkalmi dalt énekeltek a sene- kar kísérelle mellett, mialatt a fenség és a notabilitások elvonultak. A közönség lelkes óvásokban részesítette József Ágost főherceget, Széll Kálmán miniszterelnököt, a kormány tagjait és gróf Apponyi Albertet. A városi és a vidékről idereseglett közönség hullámzik a város utcáin és alig tud megválni a szobor látványától. A szobor talapzatát számtalan gyönyörű koszorú borítja, köztük a Budapesti Újságírók Egyesületének koszoruja e fölirattal: A nagy nemzeti királynak — a Budapesti Újságírók Egyesülete. A koszorút az egyesület küldöttségének élén Cziflay Lajos alelnök tette le a szobor talapzatára.

Ünnep Mátyás király szülőházában.

A nap második ünnepélye, az Erzsébet lobogó fel-szentelése és a Néprajzi Múzeum felavatása délben folyt le Mátyás király szülőházában. Az ünnepély József Ágost főherceg, Széll Kálmán miniszterelnökkel, a jelenlévő miniszterekkel s a többi notabilitásokkal gyalog jött el szállásáról a Mátyás-téren végig a közönség szakadatlan éljenzése között. Az ünnepély színhelyén József Ágost főherceg számára külön baldakin volt felállítva. A főherceg mellett az Erzsébet-lobogó zászlóanyja, báró Wesselényi Istvánné, Augustus főhercegnő képviselője foglalt helyet.

Báró Feilitzsch Artur, az Erdélyi Kárpát-Egyesület elnöke lelkes szavakkal üdvözölte József Ágost főherceget, mint a király képviselőjét és báró Wesselényi Istvánnét, mint Augustus főhercegnő helyettesét és beszédében esetele az a nagy fájdalom, amely a magyar nemzet Erzsébet királyné elhunytával érte.

Végül az Erdélyi Kárpát-Egyesület arra kérte ő felséget, hogy szöjtse fel lstennek iel- kenzóit, hogy az Erzsébet-lobogót áldásukkal felavassák.

József Ágost főherceg erre a következő beszé- det mondotta:

Köszönöm a dicsőült királynénk emlékét méltó szép és kegyeltes szavakat, melyek új bói is igazolják, hogy a magyar nemzet hűségére mint erős sziklára támaszkodhatik a trón. (Leikes éljenzés.) Ugyazonan kegyeltes értelemmel a keblenben, kérem lstennek felkent szolgáit, hogy adják áldásukat e lobogóra. (Élénk éljenzés.)

Most Bartók György református püspök, Ferencz József unitárius püspök, Gratz Mór lutheránus lelkész, Zosescu Tullius görög-keleti esperes és Eisler Mátyás zsidó arabbi hazafias áhítatos beszédekben megádot- ta a lobogót, mire a szögbeverések következtek. A király nevében József Ágost főherceg, Augustus főhercegnő nevében Wesselényi báróné, majd József Ágost, Széll Kálmán miniszterelnök, gróf Apponyi Albert kép-

ségek felett egy óriás fekete hal uszott; de már az orra kezdett összeolvadni a fehérbolyhas felhővel.

Az alkony-égy visszaverődő piros fénye megcsillant a Márta sötétkézében és különös bájt adott az elmerült gyermekarcnak. György megállt az egyik oszlop mellett s egy percig lángoló tekintettel nézte; aztán összeresztett és megszakította a gyönyörködést, előlépett. Márta akkor sem vette észre, ugy bele volt merülve az ég változatos szépségébe; így hát az itju ismét megállt s valami áhítatos csodálattal tekintett az alkony fénytől beragyogott bájos gyermekre és férfias arcának erős kifejezésére valami lágság borult s tekintetében végtelen gyöngédség sugárzott. Oh, ez a szív mélyéről jövő meleg tekintet el tudná hallgattatni azt a fel-felbő hangot, mely szól bizonyos hideg közönyről. Nézne csak Márta most a György szemébe, bizony meg lenne elégedve. De ebben a pillanatban nem nézett oda s már a másikban egy nyugodt tekintetű ifjutalt, aki komoly egyszerűséggel közelétek felé es úgy mond jóestvét, mintha nem is tavaszi este lenne, tele az ébredő föld pezsdítő levegőjével...

Es Márta megremegett, elpirult s valami félős, ártatlan zavarral nézett fel a férfi szemébe; annak pedig e pillanatban minden erejére szik- sége volt, hogy el ne árulja egész lelkét betöltő nagy szerelmet. Nem lehet! Nem szabad! — mondta magában. Aztán ajkához emelte a feléje nyujtott kicsi hófehér kezét és egészen nyugodt hangon mondta:

— Kata hugom egy emléket küldött a gróf- nöknek.

— Miféle emléket? Miért küldte? Hova tá- vozott kis Kata?

S a három kérdés alatt nagy ijedség lát- szott a Márta szép arcán.

— Sehova sem távozott kis Kata, de férjhez ment, ma volt az esküvője...

(Folytatása következik.)

dülvő gazdaember háza asszony nélkül soha sem lehet, hát még tavasz beálltával!

Gyuri teljesen igazat adott Pistának és zive barátsággal beszélgetett vele, míg odabent esküvőre öltöztek a menyasszonyt. Egy idegen sem volt, csak Erzsi az urával volt, hogy a pap- hoz kísérjék a mátkapárt. A menyecskének sem tetszett ez a sürgős esküvő: 'iszen nem megessett személy az ő huga, sem pedig nem özvegyasz- szony, hogy ne a templomban eskessék! De is- merte édesapját, aki nagyon mérges volt ezért a dolgot, hát csak magába fojtotta dohogását és nem érintette egy szóval is. Megette ezt helyette az apja, mert mikor Erzsi elővette a szalagos, féhgyönygős pártát, hogy huga fejére tegye, András Márton haragosan fömrdt rá:

— MÉR teszitek azt a pártát? 'Iszen aki papházánál esküszik, mint az özvegy vagy a meg- essett, azt nem illeti a párt.

A menyasszony még halványabb lett, érezte, hogy összeresked; de Pista, aki hallotta az apa kifakadását, hozzálépett és minden feltűnés nél- kül támogatta.

— Na, kis Kata, hajtsd meg a fejed, hadd tegyem fel utóljára a pártát — kérte Erzsi.

A menyasszony egyszerre csak kiegyenesed- dett és elhárdotta néje kezét.

— Nem kell a párt; legyen úgy, ahogy édesapám akarja: kössék be a fejemet!

— Jól van, legyen úgy, kis Kata — mondta a vőlegény végtelen szeretettel és megsimogatta menyasszonya leher arcát.

Igy sem tetszett az apának; de ha már a csufolódását rindeletnek vették, hát engedte a dolgot.

Kata oly megkapó hálás köszönettel nézett Pistára, hogy az egészen elérzékenyült és alig tudta visszatartani könnyét. Így találta őket György és azt gondolta, mily boldogság lehet egy ilyen házasság.

Erzsi és az édesanyja tétovázva néztek egy- mársra. előtűk nem volt kicsi dolog a pártá kér- dése. Kata megértette:

— Edesanyám, adják ide azt a „kézbe- való“-t, amit Gyuri bátyám küldött a konfirmá- lásomra, azt akarom feltenni; akarja, Pista?

— Magam kötöm be a fejed, Kata.

Erre szó nélkül vették ki a ládából a habos fehérsejlem puha kendőt, melyen szétszórvá hal- vány rózsabimbók voltak.

— Ezt a kendőt szerette Márta, hányzor simogatta. — Reszkett, halk hangon mondta ez a menyasszony, miközben bátyjára nézett; de mi- kor látta, hogy a hatalmas férfi egyszerre csak elpirult, lekapta róla tekintetét.

Esküvő után hazavitték a menyasszonyt „kibucsuzni“. Mintha kis Katának erőt, bátorsá- got adott volna a hitvesi eskü, oly nyugodtan tűrte a szokásos bucsuztatást. Mikor Gyurira ke- rült a sor, egyszerre csak eltűnt minden nyu- godtsága, könnyei megereedtek, odaborult a nyá- kába, aztán fuldokló, halk hangon mondta:

— Az isten áldja meg, Gyuri, bátyám és adja meg, amit szíve óhajít... aztán kívánok Mártnak is minden boldogságot, mondja meg neki, hogy nagyon, nagyon szeretem... Egy pillanatig se higyeje, mintha elhúgtam volna iránta... csak azt ne higyeje... vigyem tőlem va- lami emléket, tudom, jól fog esni neki... vigye el ezt a kendőt, amit úgy szeretett... amibe min- dig beletemette azt a gyönyörű ábrázatát, mikor Gyuri bátyámról beszéltem; ilyenkor meg is eső- kolta, úgy adta vissza...

Levette fejről a kendőt, gyorsan megtörülte vele könnyes, szép arcát, lopva meg is csókolta:

— Vigye, Gyuri bátyám, most mindjárt, vigye Mártnak.

Es Gyuri vitte a kendőt és arra gondolt, vajjon mily hatással lesz a parasztlány megem- lékezése a kis grófiánnyra?

Márta még mindig a verandán volt, csak- hogy már leülve nézte a tavaszi eget, a tavaszi kék egon hullámzó bolyhas, fehér felhőket, me- lyeket aranszegély ékesített; nyugat felé a sze- gélyből dus aranypiros rajoztat szövdődött és alá- pergett a sziporkázó vörös hullámzásba. A fényes-

viselőházi elnök. a kormány jelen volt tagjai, az egyházak és testületek és méltóságok, köztük *Béldi István* *Jókai Mór*, *Hegedűs Sándor* stb. stb. Verlet szöveget a zászló rudjába.

A zászlószentelés befejeztével báró *Felitzsch* Artur újra beszédet intézett József Agost főherceghez, akit arra kért, hogy a védnöksége alatt létrejöjék *Néprajzi Múzeum* nyissa meg. Beszédében ismertette a muzeum történetét, kiemelve Széll Kálmán miniszterelnöknek, *Wlassics Gyula* közoktatásiügyi miniszternek és az alapítás és gyűjtés munkájában részt vevő tudósoknak a muzeum létesítése körül szerzett érdemeit.

A beszédre *József Agost főherceg* a következő beszéddel válaszolt:

Ami kegyeletes szavak, melyekkel az Erdélyi Kárpát-Egyesület tisztelt elnöke boldoguló Nagyatyámnak és forrón szeretet édes Atyámnak Magyarország közügyei iránt tanúsított érdeklődéséről, szeretetéről megemlékezett, jól eső mély viszhangot keltenek szívemben és hazafias örömmel jelentem ki, hogy szent kötelességemnek tartom, hogy az ő nyomdokain haladjak! Háláteljes köszönet mondok itt mindazoknak, kik e muzeum létrejöttén fáradoztak, vagy azt támogatták, színtügy azoknak, kik az Erdélyi Kárpát-Egyesület hazafias működésében résztvettek, továbbra is pártfogásukba ajánlom egyesületünket, melyet mindenkor támogatni, fejleszteni és édes hazánk javára fenntartani komoly szándékomban. Eppen most, midőn Kolozsvár és vele egyetemben az egész nemzet kegyeletét róta le nagy és dicsőséges királyunk előtt, midőn megmutatták, hogy bármily hosszú idő múlt el, bárhányszor viszonytárgyán esett át a nemzet, mégis hű szívében él annak emléke, akit szeretett; a hála és kegyelet érzete az iránt, aki őt szerette! Örömmel ragadom meg az alkalmat, hogy e muzeumot, mely a ma ünnepe nagy király szülői házában készült el, megnyissam; annál nagyobb örömmel teszem ezt, mert tudom, hogy a népet ismerete milyen fontos édes hazánkra nézve. Mint az Erdélyi Kárpát-Egyesület védője, a néprajzi muzeumot ezennel megnyitottnak jelentem ki.

A főherceg szavait minduntalan le kes élnézés szakította meg. A megnyitás után a főherceg báró *Felitzsch* kalauzolásával megnézte a muzeumot, többször elismeréssel és örömmel nyilatkozva a gyűjtemények gazdagságáról.

Az ünnepből a főherceg *Szell Kálmán* miniszterelnök kíséretében a közönség lelkes ovációi között szállására hajtatott. Utóközben a főherceg többször megelégedéssel nyilatkozott az ünnepély impozáns letyolásáról.

A műkiállítás.

Delután 3 órakor *Szell Kálmán* miniszterelnök megjelent *Wlassics Gyula* közoktatási miniszterrel a szépművészeti társaság kiállításán, melynek helyiségeit a közönség nagy számmal töltötte meg. Báró *Felitzsch* üdvözölte *Wlassics* minisztert. Az üdvözlő beszédre válaszul a miniszter hangoztatta a nemzeti művészet jelentőségét.

Szerencsés gondolat és tett volt, ugymond, önk részéről, hogy a nagy király emlékszóbrának leleplezés ünnepével összekapcsolták az Erdélyi Szépművészeti Társulat első kiállításának megnyitását. Ezzel ünnepélyi igazán méltón a nagy király emléket, mert tettel ünnepelejtük. Követve azt az irányt és utmutatást, melyet ő adott nemzetünknek, midőn a csatajában a leketteség diadalát között is a tudomány és művészet igazi nagyhatalmában kereste a magyar állam európai állásának erejét. Ma századok haladása után még tisztában áll ellőtünk, hogy egy nemzet a polgársultság nagy világában csak akkor tesz igazán számot, ha a hazai tudomány és a nemzeti művészet glóriája ionja körül. Neki tántoríthatatlan meggyőződése, hogy a nemzetet a gondviselés erős művészi tehetséggel áldotta meg. Ezt fejleszteni, ennek feltételeit megteremteni mindnyájunknak, törvényhoznak, kormányának és a társadalomnak legszébb kötelessége. És ez elengedhetetlen feltétel, hogy a magyar társadalom egész műveit közönségnek, annak legzselebb rétegeit hassa át a művészet iránt taplált lelkesedés az örök szép, ápolása. Ezért támogatja a vidéki szépművészeti társulatok alakítását, melyek a mai szerepő társadalmat rázzák fel és vezetik be a szép kultuszába. Ezzel nemcsak a magyar nép lelkét töltjük be nemesebb eszményibb tartalommal, de megviljít melegágyát a nagy nemzeti művészetnek is, mert nagy művészet csak ott fejlődhetik, ahol a társadalom széles körében ölel karja ionja át. A derék társulatnak első kiállítását azzal a hó óhajjal nyitja meg, hogy a társulat kiállításai sorozata a magyar művészet ilyolyon megújuló haladását, diadalát hirdesse.

Nemokára ezután megérkezett *József Agost főherceg* is, akit a kormány tagjai fogadtak és *Wlassics Gyula* miniszter rövid beszéddel üdvözölt, amelyet a királyra és az uralkodó családra áldást kérve fejezett be.

József Agost főherceg köszönetet mondott az üdvözlésért, ezután *Wlassics* miniszter kalauzólása mel-

lett megérte a kiállítását. A főherceg a legnagyobb érdeklődéssel magyaráztatta meg magának az egyes kiállított tárgyakat és megelégedésének adott kifejezést a látottak fölött.

A földművesek tisztelgése.

Ezután a kolozsvári földművesek tisztelgése következett. A sétatérten a földművesek díszbeöltözött nagy számmal várják a főherceget, akit óriási lelkesedéssel fogadtak, midőn megérkezett. A földművelők dalköre elénekelt a Himnuszot, amit a főherceg és a miniszterek levett függel hallgattak végig. Erre előlépett *Szabó József* földművesgazda és a következő üdvözlőbeszédet intézte a főhercegrez:

Fenséges főherceg ur! Az ezredéves Magyarországunk lelepleztetel királyá volt Mátyás, az igazságos. Midőn ma a háas utókor a jolesnek szobrot emel és azt koszorúkkal halmozza el, szívünk azt suga, hogy a jelenben élő dicső királyunk magas személye iránt is kimutassuk szeretetünket. Mi, Kolozsvár földműves gazdái, ő felsége számára egy koszorút, nem bamar hervadó virágból, hanem az életlentárió buza kalászaiból (élnék tetszés és éjlenzés), hoztunk. Mély alattal kérjük fenségéget, hogy ezt mint igaz szeretetünknek, tisztelőtünknek és hódolatunknak igaz jelet a jó magyar királynak, a legelső magyar embernek (hosszantartó zajos tetszés és éjlenzés), *Ferenc József* ő felségének (szünni nem akaró lelkes éjlenzés) színe elé juttatni méltóztatassék. Isten éltesse dicső királyunkat (megújuló zajos éjlenzés), fenségéget (éjlenzés) és az egész uralkodócsaládot (tomboló, szünni nem akaró lelkes éjlenzés).

A főherceg a következőleg válaszolt:

— Szívbeli köszönetem meleg üdvözlötök. E koszorút, szeretetük jelét, ádatom ő felségének és előre is legforróbb köszönetemet fejezem ki önöknek. (Lelkes éjlenzés.)

A beszéd nagy hatást tett; a főherceg a jelenlévők éjlenzései közt kezet szorított *Szabó József* földművesrel, mire *Szell* és a kormány tagjai is, valamint *Hegedűs Sándor* is kezet szorított vele. A lelkes ünnepély a főherceg éltetésével végződött.

A díszlakoma.

A Mátyás-szobor leleplezése alkalmából Kolozsvár város közönsége a vendégek tisztelőire este félhat órakor hatszáz terítőkű bankettet rendezett. Az összes vendégek befogadására alkalmas hely hiányában a vendégek egy része *New-York-szállóban*, másik része a *Központi szállóban* jelent meg vacsorára.

A *New-York-szállóban* tartott banketten az asztalón *Szell Kálmán* miniszterelnök ült, jobbán *Probst* hadtestparancsnok, balján gróf *Béldy Ákos* főispán. *Szell Kálmán* szemben *Fadrusz János*, gróf *Andrássy* *Tivadár* és *Pótsa József*, Háromszék vármegye főispánja között. A lakomán az erdélyi részi főúri társaság számos tagja és az ország minden részéből számos vendég volt jelen.

Az első lelköszöntőt gróf *Béldy Ákos* főispán ő felségére és mint ő felsége képviselőjére *József Agost* főhercegre mondotta.

Ezután *Hegedűs Sándor* emelkedett szólásra:

A nádor-család magasztalásával kezdte lendületes beszédét és kiemelte, hogy József Agost főherceg annál nagyobb áldozatot hozott megjelensévével, mert ugy édes fenséges atyját, *József* főherceget, valamint fenséges nejét is betegen hagyta otthon. Sőt annyira szükségét érezte annak, hogy a nemzetet közvetlen érintkezésbe lépjen ezen a napon, amelyen a legnagyobb nemzeti királyunk emléket ünnepejtük, hogy megköszöntesse még a saját egészségét is, megköszöntette azt, hogy megszaktassa azon szívbeli eredő kötelesség teljesítését, amelyet külföldben oly szépen szokott teljesíteni.

Azt nézsem, nemcsak a hála és a lovagiaság, de benső érzelmim is parancsolják, miszerint mi is viszont-érzelmeinknek adjunk kifejezést és nemcsak ő felségének, de egyuttal fenséges nejének és az egész főhercegi családnak egészségére emeljünk poharat. (Hosszas, élnék éjlenzés.) Annival is inkább, mert a fenséges főhercegi család átélte és átérzte férfi- és nőtagjaiban egyaránt a nemzetnek minden életét és minden érzését, és szép példával járt elől mindenütt, ahol nagyszabású dolgokról és nagy érdekekről volt szó. (Élnék tetszés.) Kívánom szívemből, hogy az Uristen a fenséges főhercegi családát és különösen *József Agost* főherceget és kedves nejét boldogságban és abban a tradícióban és érzésben, amelyben szeretettel, odaadó, kimondhatatlan és változhatatlan szeretettel veszi körül a magyar nemzet, sokáig éltesse. (Hosszantartó, lelkes éjlenzés.)

Gáman Zsigmond, a kereskedelmi- és ipar-kamara titkára élnék tetszéssel fogadott beszédében a kormányra és a kormányfőnökre emelte poharát.

(*Szell Kálmán* pohárköszöntője.)

Ezután általános figyelem közt *Szell Kálmán* miniszterelnök szolt.

Nehéz helyzetben találja — ugymond — magát mert ugy érzi, hogy a mai napon nem illet megemlékezés senki más, mint a mi dicső nagy múltunk azon ragyogó alakját, amelyet a művészet ihletett keze élnék állított. Ebben az ihletben, a kegyelet és a hála legbensőbb érzelmeinek kifejezésében koronás felszentelt királyával egyesül az egész nemzet. (Élnék tetszés.) Mi jogon szóljon hát ő, a kormány tagjairól? Nem is teszi ezt. Sőt politikáról sem kíván szólni, bár róla tudja mindenki, hogy igyekszik az or-

szág minden kérdéséről, a legvitalisabbakról s a legkényesebbekről is ugy szólni, hogy senkinek politikai meggyőződését ne sértse.

Es én, ugymond, amikor a politikáról nem akarok beszélni, csak az érzelmeiről, ugy érzem, mégis beleillegzőm a politikába; mert azt tartom, hogy — de ebben önkégyet fogna velem érteni — bármily táborba veszesse is önkégyet elvi meggyőződésük, hogy az érzelmeik világát a politikától egészen elválasztani nem szabad és nem is lehet. A politikus kell, hogy az érzelmeik uralma alatt álljon. Aki az érzelmeiket ki akarja vetni, ki akarja kapcsolni politikai ténykedéséből és politikai érzületéből, az helytelen utakra tévedt. Nincsen emelkedettség, nincsen a nagy erkölcsi momentumoknak nagy érvényesülése, nincsen erő, nincsen önzetlen a doza-kész küzdelme a nagy ökölökt, az azok előresére irányuló nagy munkában, nincsen mindez; ha az érzelmeinek és az ideális vonásoknak és az ideális rugóknak és impulzusoknak legitimus tért nem enged a politikus. (Ugy van! Tetszés.)

En mindig így érzetem ezt s talán leginkább ma. Hiszen a politikai aréna elkezesedett harcaiban kell egy menekéthez, amelyre o szenvedélyek közül menekünie kell annak, aki higgadságot élvezteni nem akarja; mert kell egy belső, ellenállhatatlan erő, amelyet mindenképp mindenkinek respektálnia kell. Lehetünk mi a legkényesebbek ellen-elek a politikai téren, de egyben egyedülünk kell: a haza szeretetében és a hűségben a törvényes, koronás király iránt. (Élnék tetszés és hosszas lelkes éjlenzés.)

Szentéges és igaz tétele az, hogy e kettő egy és elválaszthatatlan és ha ehhez az esethez bennünk a mult iránt, Magyarország dicső multja iránt való kegyelet üz, akkor csak megerősödik bennünk ez az érzés, amelynek erejével igen sok bajon keresztül biztosíthatjuk az ország tejlődését és ügyeinek nyugodt vezetését.

Arra hívok fel mindenkit, aki velünk ünnepelejt és ez ünnepelejt az országban, hogy mindent alárendeljünk annak, amit semminek alárendelni nem szabad: a haza javának és a haza boldogulásának.

Es ha ebből a nagy érzelmevilágból egy szűkebb körbe megyek át, nem tehetem ezt anélkül, hogy meg ne emlékezzem arról a helyről, amelyre emeltük és amelyen közös lelkesedéssel megszenteltük *Hoács Mátyás* szobrot: a kincses Erdélyről. (Élnék tetszés.) Ma már talán nem abban az értelemben lehet ezt a szót használni, mint amikor Erdélynek megadották; de legyen minden erdélyi meggyőződve arról, hogy nincsen ebben az országban komoly politikus, aki ne érezze hogy ha Magyarországunk erdélyi részei ma már talán nem olyan kincsesek is, mint amiók voltak, nekünk magyar vezető politikusoknak Erdély közönségét képez (Hosszas, élnék tetszés és éjlenzés), oly közönséget, amelyre nem akarom az a banális írást használni, hogy a magyar koronának egyik legzsebb gyöngy. hanem amely esoríthatatlan, integráns része, amely nélkül a magyar korona nem egységes, amely nélkül a magyar állam törpe, amely nélkül nem lehet az amivé lelkünknek és lelkesedésünknek emelnie kell (Hosszas élnék tetszés és éjlenzés.)

Midőnk azt vallottam s mindentűt ezt érzem, de mikor itt vagyok önkégyet között és látom azt az igazi, főgyökeres, magyar hazafias leltozást és szellemet, mely itt megnyilvánul, akkor önkénytelenül ajkamra jön az a meggyőződéssem és valom s hirdetem, hogy Magyarország minden részében lakó és lévő hazafinak és minden politikusknak szent kötelessége ezeket az országrészeket olyanokul tekinteni, amelyek a magyar államnak, a magyar államiságnak, a magyarországnak olyan kincsei (Élnék helyeslés) és olyan elválaszthatatlan és véghetetlen érték és becses elemei, amelyeknek gondozása, amelyeknek éber szemmel minden irányban a magyar államhoz a legerősebb kapcsolattal való hozzácsorítása minden politikusknak kell, hogy kiindulási pontját és működésének egyik alap- elemét képezze. (Élnék tetszés és éjlenzés.)

Ezek azok az érzelmeik, amelyeket én kifejezésre akartam hozni, nem beszélve kormányról, a kormány politikájáról és a napi kérdésekről és azt hiszem jobban megfeleltem a mai nap jelentőségének, midőn ezeknek az érzelmeinket adtam szabad folyást és azért én poharamat emelem ezekre az országrészekre, ezeknek jóletére, boldogulására, arra a szeretetre, amelyre a magyar államhoz viseltetnek, és emelem poharamat Kolozsvár városára, amely a nemzetet vállvetve megadta a lehetőségét annak, hogy lerógha a nemzet hálátát azon nagy király iránt, aki erre az országra, mint kevesen előtte és utána, fényt, dicsőséget és nagyságot hozott.

Ezekkel az érzelmeikkel kérem mindazokat, különösen, akik velem ide jöttek, nem idegenbe, hanem oda, ahova bennünk tejlünk vonzít, hogy az erdélyieknek és Kolozsvár városának erre a szellemére írtesnek velem poharat. (Hosszantartó, szünni nem akaró, lelkes éjlenzés.)

Fekete Gábor, a kolozsvári itélőtábla elnöke a jelenlévő országgyűlési képviselőkre és főrendekre s így első sorban a képviselőház és a főrendház elnökeire, gróf *Apponyi* *Albertre* és gróf *Cskay* *Albinra* ürti poharát.

Szavcsaky *Lajos* egyetemi tanár ékes lelköszöntőben *Fadrusz* *Jánosra* emelte poharát, kívánva neki, hogy őt az Uristen addig éltesse, míg a magyar nemzet összes történelmi nagy alakjait méltón megörökítette. Megjelenték *Dániel* *Gábornak*, a képviselőház alelnökének lelköszöntőjét is, aki kijelentette, hogy a képviselőház kötelességeinek tartotta a hazafias ünnepre előlnni és egyszersmind a közérzületnek kifejezést adni, midőn nemcsak a maga nevében, hanem egyuttal a törvényhozás összes tagjainak és az összes közönség nevében és a maga részéről is *Fadruszra* emeli poharát.

Béldi Ákos főispán újabb lelköszöntőjében megköszönte a miniszterelnöknek az erdélyiekéről történt

magyon kedves megemlékezését, Széll Kálmán miniszterelnökre emelte poharát.

Fekete Nagy Béla városi tanácsos a vendégekre, Nagy Lajos uniórius esperes, kir. tanácsos, aki negyedszázaddal ezelőtti a szobor eszméjét megpendítette, a szoborbizottság elnöke mondott tetszéssel fogadott felkészítőt, mire báró *Jósika Samu* nagy lelkesedéssel mondott tetszben ünnepeket *Fadrusz János* nevére.

Ezután *Parabás Béla* mondotta a következő, élénk tetszéssel fogadott hangulatos, rövid felkészítőt:

Igen tisztelt uraim! Engedelmet kérek, hamar elvégzem. Rövid az amit mondani akarok. Utalni akarok Mátyás királynak azon gyönyörű ténykedésére, amikor maga köré vette az ország nagyjait, kiment a hegyre és a munkásnép egyik emberének kezéből kivette a kapát és elkezdett kapálni és az ország nagyjainak azt mondta: Nos, urak, utánam a munkában. (Tetszés.) Tisztelt ünneplő közönség! Magyarország nagy urai vannak itt.

Nem kell, hogy a kapát kezükbe vegyék, nem kell, hogy igazdíjat Mátyás király után; de Mátyás királynak nagy szellemében emlékezzünk meg azokról, akik mi értünk — nemzetért — hazáért izdunk, emlékezzünk meg azokról a milliókról, akik nincsenek itt: emlékezzünk meg arról az erős, derék, jó magyar népről, amely magyar népek és a magyar nemzetnek mi szerezzünk egy szobor és boldogabb hazát. Az Isten a magyar nemzet népét, ezt a jóra való népet sokáig éltesse. (Hosszas és lelkes éljenzés.)

Hegedüs István egyetemi tanár a Kis-alyudi Társaság nevében, poharát emel arra a királyra, aki a renaissance életét eszméjét igyekszik bekapcsolni a nemzeti életbe. (Eljenzés.)

A lakoma résztvevői még egy ideig kitűnő hangulatban maradtak együtt.

A központi szalóban a házigazda szerepét *Szavcsina Géza* polgármester töltötte be és részt vettek benne: *Báró Fejérváry Géza*, *Darányi Ignác* és *Plósz Sándor* miniszterek, továbbá gróf *Apponyi Albert* a képviselőház elnöke, gróf *Khuen Héderváry* horvát bán, továbbá a törvényhozásnak, a hadseregnek számos tagja stb.

Az első felkészítőt *Szavcsina Géza* polgármester mondotta a királyra. A felkészítőt szünni nem akaró taps követte. Utána báró *Feilitzsch Artur József* főherceg üritette poharát a jelenlévők élénk éljenzése mellett. *Dobál Antal* az ügyvédi kamara elnöke a kormány összes tagjait köszöntötte fel.

Ezután báró *Fejérváry* honvédelmi miniszter emelt szót és köszönetet mondott a kormányelnök és kollégái nevében a rokonszenves üdvözléért *Kolozsvár város polgárságát* üritette poharát.

Báró Szentkereszty Zsigmond törvényeszéki elnök *Apponyi Albert* grófot, a képviselőház elnökét, *Kemény Kálmán* bárót, a főrendiház elnökének képviselőjében megjelent alelnököt és a törvényhozás jelenlévő tagjait üitette.

Szamosi János egyetemi tanár a horvát bán, *Márky Sándor* egyetemi tanár *Fadrusz Jánost* köszöntötte fel.

Ezután *Apponyi Albert* emelkedett szólásra és a következő beszédet mondotta:

(Apponyi beszéde.)

Tisztelt uraim! Midőn az országgyűlés két házához intézett szives üdvözlöt, mint e házak egyikének ezidőszerbeni elnöke teljes szívvel viszonzni készülök, érzem, hogy nagy feladat előtt állok. Szólok a nemzetképviselők nevében, amely ismét a nemzetnek nevében beszélni, érezni, oleskedni van hivatalva. Tehát kifejezést kellene adnom annak, hogy micsoda gondolatok, érzelmek szállottak meg a magyar nép lelkét, annak a dicső szoborműnek látásra, amely történelmünk egyik legdicsőségesebb korszakát, egyik legtüdőköbb alakját testesíti meg előttünk. Ez nehéz és merész válaokozás, nem is tudok annak másképpen megfelelni, mint azzáltal, hogy egyszerűen azt mondom, hogy én egyénileg mit érzem, midőn arról a szoborról leballott a lepel. Ha az, amit én érzem nem áll a nemzeti érzelmem magaslátán, hát akkor hiába igyekeztem ezt a magaslátot cikornyás szóval elérni, ha pedig oda tudtam emelkedni, lelkennek spontán szárnyalásával abban az ünnepélyes pillanatban, akkor a nemzet érzelmeit fogja kifejezni az, ami az enyémnek ad kifejezést.

Hát midőn várokozásteljesen ott állottam azon lepel előtt, mely a szoborművet elrejtette, el voltam arra készülő, hogy nem csupán egy esztétikai élvezet készül számunkra, hanem hogy egy nagy nemzeti momentum előtt állunk és hogy történelmi érzelmem hullámása fogja lekünet átjárni és mikor aztán a lepel leballott és előttem állott a nagy király alakja deli fejedelmi dacoc, erőlti duzzadva azzal a felséges nyugalommal, amely nem erőszakot, hanem az igazság szeretetében álló erőt illet meg, mikor előttem állott a nagy alak, amelyben egyesült egy nemzetnek egész világa, történelmi ambíciója általi alkotó képessége egész kulturális hivatása, egész törvény- és igazságszerelete, — hát megvallom könnyek tudátát szemembe. Ezek a könnyek azonban nem voltak a lemondó bus magyarnak szokott könnyei. Egy oly korszakot ábrázol ez a szobor, melyhez hasonlót azóta hogy ez a nagy király lehunyt szemeit ez a nemzet nem ért. (Ugy van. ugy van.) Négy század a őtti dicsőség, mely visszahozhatatlannak látszott, várásait élénkbe. A muliba vezet vissza, hogy ott keressük a lényt és ami lelkünket betölti ennek a szobornak látásra az még sem az az érzés, amelynek a költő kifejezést ad abban a vers-

ben: „Míról apám nagy busan szólt, hogy itt hajdan szobor élet volt, Erzi szívem és felsőhajtok, mikor Rákóc földjén szántok.” Ez nagy felsőhajtok nem a muliban borongó, busongó lemondás, hanem a nagy nemzeti ambíció-übből feltámadása.

Ez a szobor nem egy dicső múltnak szemfedője, ez a szobor egy feltámadás jelvénye. Es hát miért éppen ma? Nagy eseményeknek bizonyos időkben való beállta — és ennek a szobornak létesítése egy nagy esemény — nem a véletlennek szokott eredménye lenni, hát miért vagy századon át nem és miért éppen most keletkezett ez a feltámadási szobor? Azért mert négy század estendők után most van megadva a magyar nemzetnek a lehetőség arra, hogy saját erejéből királyává váltsa megvalósítsa azt a feltámadást, amelyre ez a szobor felh. (Hosszantartó zajos tetszés, éljenzés és taps.) Meghalt Mátyás király, oda az igazság! — mondja a pédabeszéd. — Hát tisztelt uraim, én mondom, aki *udvaronc ohasom voltam, soha sem is leszek* (Eljenzés.) én mondom, kiegészíthetjük itt a közmondást azzal: *Megjött Ferenc József, újjászülött az igazság!* (Zajos tetszés és élénk éljenzés) az az igazság, amelyet olyan soká nékülöltünk; nem az egyeseknek szolgáltatott igazság, mely többé-kevésbé legzsomorubb időkön át sem szünetelt teljesben, hanem a nemzetnek szolgáltatott igazság. Ez az, ami újjászülött. Újjászülött-e egy, hogy semmi munkámi való ezen a téren nem volna? Oh nem. Ugy nem születnek se új, se újjászülött eszmék e világon, sőt tovább megyek, tán nem vétek a kegyelet ellen, ha e nagy igazság megvadásánál a vallás szentélyének legszentebb tikához fordulok és azt mondom, hogy maga az Ur-isten, midőn mint ember tetet öitűt nem mint kész lélfu akart születni és átélt az emberi fejlődésnek minden stádiumát.

Igy tehát ez az újjászülött nemzeti igazság nem született egyszerre újra a maga teljességében, hanem hogy az teljessé legyen, az mindnapjai lelkismeretének, mindnapjaink olytonos mindennapi komoly meglontott munkájának, mindnyájunk szelleme, izmai, akaratereje olytonos erőtesítésének eredménye lehet csupán és midőn királyunk ennek a szobornak létesítéséhez, mint első magyar ember hozzájárult, tudta ő nagyon jól, hogy nem csupán egy esztétikai emlékek létesítéséhez járul hozzá, tudta ő nagyon jól, hogy ennek a szobornak, amelynek jelentőségéhez őt semmiméi családi tradíció nem fűzi, melytel talán családi tradíció meg ellentétbe hozhatják, hogy ő ehhez a szoborhoz csak mint magyar nemzeti király mint a magyar nemzeti feltámadásnak vezére járhat. (Szünni nem akaró helyeslés, éljenzés és taps.)

Kövessük őt, tisztelt uraim, ezen az uton ernyedtetlenül nemcsak az enter pocula ejtett lelkes szavakkal, nemcsak olykor ünnepek alkalmánál fel-fellobbanó szellemi tűzzel, hanem kövessük kiki a maga szíriáiban, komoly munkával. Mindenki a maga körében és mindnyájaink valtsa meg egymás ellen pazarolva erőnket, hanem azt egyesítse arra a dicső célra működjünk, ernyedtetlenül működjünk, azoknak a roppant veszélyeknek tudatában, amelyek hazánkat minden oldalról fenyegetnek, teljes tudatában azonban annak a nemzeti erőnek is, amelylyel rendelkezni tudunk, ha csak akaruk, ha csak van hozzá elég érellyünk, elég akaratunk elég önmegtartóadásunk, önző érdekekről elég hazafias megelégedésünk. (Zajos tetszés.)

Ezt az eszmét akarom a mai ünnepeimen kidomborítani, de mivel eszmére nem szokás poharát üríteni, keresem azt a tényezőt, amelyben eszmém megtestesítését találhatom. És így én, tisztelt uraim, aki, amint bevezetőleg mondtam, a nemzeti képviselő nevében vagyok ma szerencsés beszélni mindenekelőtt azt a gondolatot lejezem ki, hogy a nemzet minden hü hát, tartozzék az bármely felekezethez, tartozzék az bármely társadalmi osztályhoz, tartozzék az bármely nyelv szerinti nemzetiséghez, egyenlő szeretettel, egyenlő jogok elismerésével, egyenlő gondolkodással üleli szívre; úgy hogy nekem mint a nemzeti képviselő elnöknek válogatom lehet, és akármelyik részénél, akármelyik tényezőjénél e nemzetnek álljon meg üdvözöl szavam, mindig meg fogok telni a nemzet lelkületének.

De ma tán legidőszerűbb, ma tán legalkalmaszerűbb a nagy nemzetesaládnak azon részéről megemlékezni és ahhoz irányítati szavaimat, amelynek a nemzeti érzések óhaia a mai napon a legerősebben lüktet. Ma legidőszerűbb hazánknak arról a legtenyegtetőbb részéről megemlékezni és *Kolozsvár városnak* polgárait mondott előbbem hazafias és lelkes felkészítőt kibovíteni mindazokra, akik a Királyhágtuntul ezen részekben, Magyarországnak ezen történelmi és geográfiai végvárában ernyedtetlenül küzdenek a magyar nemzeti egység, a magyar nemzeti szabadság fenntartásért. Isten benneket mindnyájaitokat kedves barátaim sokáig éltesse! (Percekig tartó éljenzés és taps.)

Apponyi után báró *Feilitzsch Artur Fadrusz János* nevében köszönetet mond a megjelent vendégeknek és *Kolozsvár város közönségének* és a maga részéről *Fadrusz Jánosra* üriti poharát.

Gróf *Khuen-Héderváry* horvát bán felkészítőtjében kijelent, hogy azért jött ide, hogy kifejezést adjon a magyar szent koron országai összetartozandóságának és kifelé való egységes céljainak és törekvésének. (Élénk tetszés és taps.) De kötelességének tartja kifejezést adni annak is, hogy a maga állásában mély hálával és kegyelettel adózik Mátyás király emlékének, amely Horvátságban a nép hagyományában és regében is századok óta él. Poharát a kolozsvári egyetem jelenlévő képviselőire üriti.

Szabó József Darányi Ignác földmívelési miniszter üitette, aki felkészítőtjében szót arról, hogy a

Mátyás-szobor eszbe juttatta neki is Mátyásnak, az igazságosnak korszakát. Igen — ugymond — az igazság volt a leg-obb jelképe Mátyás királynak és a legerősebb jelző, amely az ő neve mellett fennmaradt. Igazság van egyesek életében, mert én erősen hiszek abban, hogy van egy erkölcsi rend, amely az igazság diadalát előbb vagy utóbb, de magával hozza. Ennek, az igazság diadalának nem csak az egyesek életében, hanem a nemzetek életében is érvényesülnie kell. És ez a szobor azt jelenti, hogy ha van igazság a földön, akkor igazság az, hogy ezen annyit szenvedett és annyi vihart látott országársz tejlődjék és lejárógozzék; ha van igazság a földön, akkor igazság az, hogy amit ez az országársz szenvedett, ami viszontagságot látott, annak jutalmát megtalálja és megadja a gondviselés ezen országársz jövendő tejlődésében és jövendő telvirágzásában. Erre eme-em poharamat. (Eljenzés és taps.)

Salamon Antal városi tanácsos az egybegyűlt vendégekre üriti poharát.

Báró Feilitzsch Artur Plósz Sándor igazságügyi miniszter, *Barth* püspököt és a hadsereg jelenlévő tagjait köszönti fel.

Mialatt a banket folyt, azalatt óriási, mintegy 1500 löböl álló lampionos menet vonult végig a városban, olytonos óvaicokban részesítve az ott időző *József Agost* főherceget.

Este a vendégek tisztelőre a színházban díszelőadás volt.

Az országgyűlés küldöttségének tisztelgése.

A néprajzi muzeum megnyitása után *József Agost* főherceg visszavonult a *Bánffy*-palotában lévő szállására, ahol az országgyűlés két házának küldöttségét fogadta. A képviselőház küldöttsége élén gróf *Apponyi Albert*, a képviselőház elnöke a következő szavakkal üdvözölte a király képviselőjét:

Fenséges főherceg ur!

Fenségednek személye, aki a halhatatlan emlékü *József* nádor unokája, a köztisztelőben álló *József* főherceg fia s aki e nagy alakok nemzeti hagyományait szívvel-lelkelkel ültöjtja, kedves e nemzet előtt. (Eljenzés.) Mi azonban mégis ma nem ezen mmőségekben jövünk üdvözölni fenségedet, hanem mint a magyar képviselőház küldöttsége urunk királyunk képviselőjénél mutatjuk be hódolatteljes tiszteletünket. Midőn a törvényhozás két tényezője, az egyik a király képviselőjének személyében, a másik az országgyűlés küldöttségében képeben találkozik a korona és a nemzet összhangját kifejezésre juttató ünnepeimen, lehetetlen, hogy a hagyományos magyar királyhűség egész lekedeséssel meg ne nyulvaunjon. (Élénk éljenzés.)

Eljöttünk tehát fenségedhez, mint urunk királyunk képviselőjéhez, eljöttünk pártkülönbség nélkül, mert ha vannak is köztünk különbségek a haza boldogítására vezető utak kismélelésében, nincsenek különbségek a hazaszeretében. És ha vannak is különbségek a felséges kormányai tevékenységének megítésében, nincsen különbség az akotmányos király iránti hódolában és hűségben.

Ezen érzelmeiket tolmácsoltuk fenséged előtt. Kérjük fenségedet, kegyelkedjék azokat szívesen fogadni és azok kifejezését ő császári és apostoli királyi felsége elé juttatni. (Élénk tetszés.)

József Agost főherceg, a király képviselője, erre szabad előadásban, tiszta, magyaros kiejtéssel a következőket válaszolta:

A legnagyobb örömmel fogadom, mint ő császári és apostoli királyi felségeknek képviselője, az országgyűlés képviselőházának küldöttségét és örömmel hallok meg ünneplő alkalmával, amelyben király és nemzet érzelmei összetörttek, hagyományos hűségük kifejezését. Fogadják legmelegebb köszönetemet megjelenésükért.

Felséges urammak elő fogom adni azon érzelmek kifejezését, amelylyel engem megörvendtetni szívesek voltak. (Leikes éljenzés.)

E szavak után, amelyek az összes jelenlévőkre mély benyomást tettek, a fogadtatás véget ért.

Az egyéni bemutatások, tekintettel az idő rövid voltára, de meg a gyengékedéséből alig felépült főherceg kiáradt voltára, elmaradtak. O fenséges benyomást a küldöttségtől, következett a főrendiház küldöttségének fogadása.

A főrendiház küldöttségét gróf *Csáky Albin* elnök helyett, aki egészségi okokból nem jelenhetett meg, a helyettesítésre távirattal felkért báró *Kemény Kálmán* alelnök vezette, aki üdvözöl szavaiiban kifejtette, hogy a főrendiház küldöttsége kötelességének tartotta ezen hazafias ünnepeimen megjelenni és az alkalomból a főherceg ő fenségség mint a koronás király képviselőjét hódolatteljesen üdvözölni. (Élénk éljenzés.)

József Agost főherceg, a király képviselője, azt válaszolta, hogy bár felséges urának parancsára ő császári és apostoli királyi felségség képviselői itt ő maga is saját személyében nagy örömmel jelent meg e hazafias ünnepeimen és időképben örül, hogy az ünneplő oly szépen folyt le. Hangoztaták — ugymond — több oldalról atyjának és nagyatyjának hagyományait. Legyenek meggyőződve, hogy ő ezeknek mindenhá hű követője lesz. (Leikes éljenzés.) Ezzel a főherceg a főrendiház küldöttségétől is búcsút vett.

A főherceg elutazása.

Este 11 órára volt kültive József Ágost főherceg elutazása. A fiatalág az egész uton lelkesen tüntetett mellette. A főherceg meg is érkezett pontosan a pályaudvaron, a vonat azonban késett. Majdnem 20 perccel később indult az eredetileg kitűzött időnél. A pályaudvaron megjelent *Probszt* hadtestparancsnok a honvédségi díszszázaddal, továbbá a kormány tagjai. Ugyanazzal a vonat utazott *Szell Kálmán* is. A főherceget megérkezésekor a bejáratnál fogadták a méltóságok és a főherceg igen szívesen bucsuzott el a kormány itt maradt tagjaitól, továbbá *Probszt* hadtestparancsnoktól, valamint *Béldi főispán* és *Szavacina* polgármestertől és megelégedését fejezte ki a felett, hogy itt minden ünnepély oly szépen és lelkesedéssel folyt le. A főhercegről általában feltűnt az, hogy mennyire sápadt és gyengélkedő. A főherceg azonban ennek dacára mindvégig minden fellépésben a legnagyobb figyelmet, derűtséget és szívességet tanúsította. Mikor a vonat elindult és a kormány tagjai a városba visszamentek, ismét a *Himnusz* énekelve vonult be egy csoport fiatalember. Ugyanezeker vonult be a katonazeneret is, amely a főherceget megérkezésekor a *Gotterhaltet* eljátszotta, de tüntetés nem volt; csak a távolból hangzott a Kossuth-nótának egy-egy eltévedt hangja. A zenekar hazaférősekor semmiféle ifjúság nem hangzottak el és a bevonulás minden zavar nélkül folyt le. Az egyetemi ifjúság pedig a főherceg távoztása után hazafias dalokat énekelve tért vissza a városba. Nagyszámú lovas és gyalogrendőr járt folyvást nyomukban, de erre a nagy ovattásra igazán semmi szükség sem volt. A mai napot semmiféle komolyabb incidens meg nem zavarta. Mindössze az tűnt föl, hogy este, amikor a katonazeneret végiment a városban, vagy kétszáz subanc lampionokat vitt utánuk és úgy énekelte tele torokkal a Kossuth-nótát. De a rendőrség szelid figyelmeztetésére azok is hamar odébb állottak.

A kolozsvári Mátyas-szobor leleplezése alkalmából megemlítjük, hogy az összes díszítési munkálatokat, nevezetesen a bevonulást utvonálnak, a vashidnak, a lóternek összes díszleteit, a királyi sátrat, valamint a szabadalmazott heraldikai leplet a budapesti *Viktória* zászlógyár és díszítő vállalat készítette. E díszítő munkálatok mindenütt általános tetszést arattak és *József Ágost* főherceg is ismételtel dicsőrelel emelte ki azok izéles és korhú voltát.

BELFÖLD

Kisiparosok az önálló vánterület mellett.

Az újvárosbába közigazgatási természetben ma délután mintegy 400 kisiparos gyűlt egybe, hogy állást foglaljon az önálló vánterület mellett. A gyűlésen megjelentek: *Vásonyi Vilmos*, *Molnár Jenő*, *Molnár Akos* és *Barta Ferenc* orsz. képviselők is.

Az egybegyűléket *Kvintovics György*, a IX. kerületi iparos-kör elnöke üdvözölte, azután megalakították az elnökséget. Elnöknek *Kvintovics György*öt, alelnökkének *Melköt* és *Bondart* választották.

Kvintovics György ismertette ezután azt a sanynaru helyzetet, amely az iparosokra a kormány nemtörődömsége folytán vár. Az iparosnak itt — úgy mond — csak két kivétel útja van: vagy kivándorol vagy követeli jogait.

Dr. Admets Géza a kérdés előadója, hosszasan lejeggette ezután, hogy mily sivárak országzszerje a gazdasági viszonyok és arra a következtetésre jut, hogy e viszonyon csak az önálló vánterület segíthet. *Mezey Péter* tetszéssel fogadott beszédben arra utalt, hogy az osztrákok mennyire kiszípoloznak bennünket.

Vásonyi Vilmost óriási tapsvihar fogadta, mikor szólásra készen az emelvényre lépett. Kijele, hogy Magyarország csak akkor lesz viruló állam, akkor lesz erős, hatalmas ország, ha önálló vánterülete s ennek eredményeképp gazdag, élénk ipara és kereskedelme lesz. O programjának valót a önálló vánterület megválasztása előtt s annak vallja most is és hogyha a parlamentben a szerint szavaznának, hogy megválasztásának előtt hányan hangosították az önálló vánterület szükségességét, akkor megvolna hozzá a többség. Csak hogy az osztrákok nem akarják ám, és sajnos vannak magyarok, akik osztrákoknak az osztrákoknál, *Vásonyi* lelkes szavait perekkig tartó, viharos taps és éljenzés követte.

Barta Ferenc országgyűlési képviselő kiemeli, hogy arra a kiegészítésre, amelynek munkálatait most folytat, vagy talán már készen is vannak, nekünk szükségünk nincsen és ha az önálló vánterület meggyőzőre lépünk, csak törvényadta jogunkkal élünk. És ha a jelenlegi kormány el fogja adni az ország érdekeit, a függetlenségi párt, mint egy ember, fog sikkra szállani hazánk javáért. Beszède nyomán sürü taps hangzott föl. Időközben a szocialisták ékeleten lármát csaptak és az öreg *Lakatos Miklóst* is csak nagy nehezen engedték szóhoz. Végre a gyűlés nagy lelkesedéssel, egyhangulag el fogadta *Dr. Admets Géza* határozati javaslatát, melynek értelmében a gyűlés kimondta, hogy az önálló vánterület álláspontjára helyezkedik s utasítja a nagygyűlés elnökségét, hogy ily értelmű kérvénynek a magyar képviselőházhoz való feltérjesztése iránt haladéktalanul intézkedjék.

KÜLFÖLD

Orosz hajók a Dardanellákban. A *Standard* azt a föltűnő hírt közli, hogy a porta orosz hadihajóknak meg fogja engedni a Dardanellákon való átkelését, míg a többi államok hadihajóinak megtiltja. Ez a hír azonban oly szenzáció, hogy alig lehet.

A sztrájk. Az amerikai szénválság elsőrendű hatalmi kérdéssé élestedett ki s erőpróbiájává vált egyrészt az államhatalom politikai faktorainak, másrészt a bányákban és pénzvastakban megtestesült nagytőkének. Az az értekelte, mely a republikánus párt szenátorai és a munkás-szövetség közt csúrtörtökön lefojt, ismét a szénmágnások elutasító magartatása folytán hiúsult meg, miáltal a republikánus párt nyílt konfliktusba keveredett a bányatulajdonosokkal. A nagy newyorki lapok azt konstatálják, hogy a trószkirályok most nemcsak a közjólétet, hanem az államhatalommal, sőt a saját pártjukkal is ducolnak, s ezáltal napirendre került a bányák államosításának a kérdése. A nagyobb városok polgármesterei nagy zavarásokra készíttik elő a hatóságokat az immár iszonyúvá vált szénválság következtében. A republikánus sajtó Rooseveltet fölhívja, hogy mentse meg a szabadságot és a fenyegetett közlérsaságot.

Franciaországban a szénsztrájk minden pillanatban véres harcra fajulhat. A sárga-szindikátus elhatározta, hogy erőszakkal felel az erőszakra s 600 revolvért szerez be 45000 tölténnyel. Egy kiáltvány a „sárga” munkásokat nyugalomra inti, de meghagyja nekik, hogy netalán támadás esotere revolverrel feleljenek.

A genfi sztrájk, ha a jóslatok nem csalnak, holnap (hétfőn) véget fog érni. A közúti vasúti társulat és a sztrájkolók közt kedvező fordulatot vettek a tárgyalások. A könyvnyomdászok szindikátusa már beleegyezett a lapok megjelenésébe, s a szedők, valamint a fodrászok és szabók hétfőn munkába állanak.

St.-Etienne, október 12.

A terreneire események alkalmából a Loire-megyei bányamunkások szövetségének bizottsága felhívást bocsátott ki a megye munkásaihoz, amelyben egyenesen tiltakozik a rendőrség és katonaság kirendelésére ellen és a kormány figyelmezteti arra a kötelességére, hogy semleges maradjon.

Páris, október 12.

Cotte, a bányamunkások nemzeti bizottságának titkára a bányamunkások szövetségéhez tartozó összes iranoiaországi egyesületeket, hogy felhívást bocsátott ki, amelyben figyelmezteti őket, hogy nincs joguk a nemzeti tanács megbízása nélkül saját felelősségükre tárgyalásba bocsátkozni a bányatársaságokkal.

Lens, október 12.

A Pas de Calaisi szénmedencében az éjlel csendesen folyt le. Egyetlenegy incidensről tesznek jelentést. *Lensben* egy közszénbánya órségét megdobták kövel és súlyosan megsebeztek. A noenzi és deuaini medencében is teljes nyugalom van.

Genf, október 12.

Az általános sztrájkban résztvevő munkások ma délután a rendőrség és a katonaság rendszabályai ellen való tiltakozás mellett elhatározták, hogy újra munkába állanak. Hivatalos közlés szorint a zavarásoknál ötven katona sebesült meg. Letartóztatott 230 embert és kiutasítottak 110 idegent, köztük 45 olaszt, 20 franciát és néhány németet.

HIREK

Budapest, október 12.

BUDAPESTI NAPLO, Október 12-én új előfizetés nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejár, méltóztatassanak a megújításról idejékorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldessük tovább.

Beniczky Lajos allispán jubileuma. Pestvármegye köztisztviselőiben álló allispán, a *Beniczky Lajos*, a jövő évi január hónapban üli meg a közszolgálatának huszonöt éves jubileumát. A vármegye törvényhatósága az évfördulót méltó módon kívánja megünnepelni s az ünnepségek részleteinek a megbeszélés előjából hoinap, hétfőn, értekelzet lesz a meggyebázán.

Biró Lajos a vidéken. *Biró Lajos* kiváló hazánkfa, aki nemrégiben érkezett vissza tanulmányútról, a tél folyamán a debreczeni Csokonai-körben és a szegedi Dugonits-társaságban elővasást tart utazásairól.

Kossuth-szobor Erdőbényén. *Erdőbénye* város polgárságának hazafias állozatkészsége emelte az első szobrot Zemlén vármegyében Kossuth Lajosnak. A szobrot, mint levelezőnk táviratozza, ma leplezték le Zemlén vármegye intelligenciája jelenlétében. Leutazott az ünnepegyre Kossuth Ferenc is titkárja Pally Sándor kíséretében. Kossuthot odautaztatában *Sátorfalujhelyen* a vasúti állomáson *Matolay Etele* allispán üdvözölte, az allomás előtti téren *Szekely Elek* polgármester a város nevében, *Pekáry Gyula* ügyvéd a függetlenségi kör elnöke a kör nevében intézett hozzá üdvözöl beszédet. Kossuth behajtatott a városba és megnézte a tanyának volt lakóházát és a gimnázium falába illesztett emléktáblát. Onnan a függetlenségi kör számos tagjával Erdőbényére ment. *Sárospatakon* dr. *Ballagi Géza* országgyűlési képviselő is csatlakozott az ünneplőkhöz. *Liszka-Tolcsvár* hosszu kocsisoron vonult a vendégsereg a kies fekvésű Erdőbényére, ahol *Szűcs Gyula* földbírtokos üdvözölte Kossuthot, akit tehéruhás leányokkal, diadalkapuval, taracklívókkal fogadtak. A szoborleleplezés ünnepe istentisztelettel kezdődött a reormátus templomban, ahol *Eölbey János* nagyrovsványi lelkes szép beszédet mondott. A szobornál *Szűcs Gyula* beszélt majd dr. *Buzs Barna* ügyvéd mondotta el ünnepi beszédét. Utána dr. *Ballagi Géza*, a kerület országgyűlési képviselője beszélt Kossuth Lajosról és a Kossuth által hirdetett nemzeti politikához való hűség kitartására buzdította a népet. Nagy hatást keltett *Kossuth Ferenc* beszéde is, amely után mindenki letette koszoruját a szobor talapzatára. A ünnepség után banket volt.

Buosa a Terézvárosban. A főváros VI-ik kerületében, a Terézvárosban a jövő vasárnapon tartják meg a plébánia védőszentjének, Szent-Teréziának tiszteletére a szokásos bucsut. Az ünnep egyházi része a plébánia templomban folyik le, reggel 6 óratól kezdve csöndes miséekkel. A nagy zeneműs 10 órakor lesz, amelyen a szertartásokat *Steiber Vince* apát-plébános vezzi.

Báró Spaun Flumében. *Fluméből* táviratozzák: *Grófi Szapáry László* fumei kormányzó báró *Spaun* tengernagy látogatását a „Pelikán”-on viszonzta. Azután a polgármester és a tengerészeti hatóság részéről Fest miniszteri tanácsos tett a hajón látogatást. Este 6 órakor a kormányzónál ebéd volt, melyre *Spaun* és *Sachs* tengernagyok, *Fest* miniszteri tanácsos, *Tisv* polgármester, a *Pelikán* és a tengerészeti akadémia tisztjei voltak hivatalosak. *Báró Spaun* déli előtt meglátogatta a tengerészeti akadémiát, délen pedig *Sachs* tengernagy dejeuner adott a tisztelekre.

Elismert szerzetesrend. A „Mária Magyarország Nagyszónya”-ról nevezett kongregáció, mely eddig nem volt elismerve, most püspöki elismerésben részesült. A zengri püspök kinek ez az apácarend tennbotósága alá tartozik, levelet írt *Hercegh Teréz*hez s kongregáció főnöknőjéhez, ki egyuttal a fumei Mária Immaculata internatus főnöknője is, hogy ez az apácarend, eddigi hazafias és oltudatos működésének méltánylásával püspöki elismerést nyer.

Utazási ösztöndíjak. Az orsz. magyar izr. közalap a részéről hírdetett, egyenkint 1000 koronás utazási ösztöndíjakat dr. *Kubinyi Mózes* fiatal magyar nyelvésznek, *Reinhard* Károly festőnek és *Klein József* szobrásznak adományozta. Az ösztöndíjban részesültek nagy reményekre jogosítanak. Az orvosok számára hírdetett hasonló ösztöndíjat megfelelő jelentkezők hiányában nem adták ki.

Fecskek októberben. A fecskék, mint a nép nevezi őket, az isten madarai rendszeren kisaszony napján, — annak idejétaján mennek új hazájukba. Annál szokatlanabb látványok voltak szemtanúi akik tegnap délután a Duna környékén sétáltak. A Vidagdó előtt elterülő Dunarész fölött megszámlálhatatlan fecske keringett mungerey másfél órán át, azután egy csoportban eltűnt a láthatáron. Valószínű, hogy ezek a szegény kis teremterek visszamaradtak fejlődésükben, s azért repültek később déli hazájukba.

A Kossuth-serleg. Az országos függetlenségi párt tudvalevőleg annak idején elhatározta, hogy egy Kossuth-serleget készítet s a párttagok és függetlenségi férfiak minden évben áldomásra jönnék össze s mindig más és más politikusi mond pohárköszöntőt. A Kossuth-serleg már elkészült. A serleg tervét *Csányi Károly* építész készítette. A billikom 42 cm. magas, a serleg fedéje Kossuth Lajos álló alakja látható. A pohár maga az ötvömművészetnek remeke. Gothikus betűkkel e szavak vannak belevéve: „Kossuth Lajos, Magyarország kormányzója emlékére.

Öngyilkos tiszthelyettes. *Peltzel Ottó* nagyvárdi 37. gyalogrezdbéli tiszthelyettes tegnap éjjel ott Manlicher-egyverrel szivenlőtte magát, és mire a várból a kórházba szállították, meghalt. Állítólag reménytelen szerelem miatt lett öngyilkos.

Összegett leány. *Tóth Teréz* 25 éves cselédleány a Bors-utca 15. számú szolgálati helyén magára rántotta a spiritusz gyorsorralót, amitől súlyosan összegett. Az új Szent János-kórházban vették ápolás alá, hol tegnap meghalt. A szerencsétlenül járt fiatal leány holtestét a törvényszéki orvostani intézet halottias kamrájába vitték.

— **Kossuth-szobor Újpesten.** Az újpesti *Kossuth Lajos-négyesület* mozgalmat indított abban az irányban, hogy Kossuth Lajosnak Újpesten szobrot emeljenek. Ennek a hazafias célnak az előmozdítására több száz tagból álló bizottságot alakítottak, amelyben gróf *Károlyi Sándor* pártfogása mellett képviselve van Újpesten minden testülete. A bizottság most kéri az alispántól a gyűléshez kellő engedélyt. Ha ez meglesz, a gyűjtőleveket azonnal szétküldik.

— **Arad négymillió örkésege.** Irtnak már arról a végrendeletéről, amelyben *Weitzer János* gépgyáros négy milliónyi vagyonát Arad városra hagyta. *Weitzer* végrendeletét három példányban készítette el. Egy példány volt dr. *Klofecz* bécsi ügyvédnél, egy példány nála és egy példány volt dr. *Kokoschény* A. és dr. *Pankóczy* gráci ügyvédek irodájában elhelyezve. Mikor *Weitzer* meghalt, tudomást vett a két gráci ügyvéd is a náluk elhelyezett végrendeletéről. A temetést követő napon a végrendeletet előbontották s mikor látták, hogy Arad városa van benne általános örökösül kinevezve, a végrendelet egy második példányát azonnal elküldötték ajánlott levélben Aradra. A lemosott példány tegnap reggel érkezett a polgármester címéhez, aki azonban, a végrendelet kézbesítése előtt már tudomással bírt Arad szerencséséről. A végrendelet dr. *Pankóczy* gráci ügyvéd küldötte és egy kísérő levelet mellékelte hozzá. Ebben a kísérő levélben elmondja a gráci ügyvéd, hogy *Weitzer János* tuberculózisra volt elgyengült, mikor azt négy millió koronára tette. A gráci ügyvéd tehát négy milliónál kevesebbre értékelt *Weitzer* vagyonát, míg vannak olyan beavatottak, kiknek állítása szerint hat millió koronát is kitéhet a hátramaradt vagyon. *Weitzer* minden rokonának, hozzátartozójának megtiltotta, hogy a végrendeletet megtámadják és elhatározta, hogy akárki támadja meg utolsó akaratát, az osztrácssá meg minden ényől és adománytól, melyely róluk megemlékezett. — *Gráz*ból azt írják, hogy *Weitzer János* végrendeletét előrelátólag mégis meg fogják támadni, de a végrendelet érvényességét megtámadása esetén nem sok veszély fenyegeti. *Weitzer János* mindig kiváló esztendő embernek ismerték s elméjének rugékonyságát megőrizte halála percéig.

— **Egy orosz nagyherceg tragédiája.** Harminc esztendő előtt az orosz cári család egy fiatal, nagylelkű tagja, *Miklós nagyherceg* lángoló szerelemre gyuladt egy francia színésznő iránt, aki szellemével és szépségével teljesen megbabonázta. Az ifjú nagyherceg *Konstantin nagyhercegnek*, II. *Sándor* cárt testvéröccsének volt fia, képzelhető tehát a főúri társaság és az udvari körök elkedvődése és megbotránkozására, midőn kiderült, hogy a cári család ifjú sarja feleségül akarta venni a szép színésznőt s külföldre akart szökni vele. Udvari körökben ez is rebesgették, hogy *Miklós nagyherceg* tisztességtelen uton-módon akart pénzt szerezni, de pörüljárt s *Trepov* tábornok kormányzó jelentést tett a dologról a cárnak. II. *Sándor* cárt száműzte a könyvemű herceget. Hasztalan könyörgött fivére, *Konstantin nagyherceg*, hasztalan rimázkodott a száműzött s megtevélyedett ifjú édesanyja. A téli palota heves családi jelenetnek volt színhelye, de a cárt nem változtatta meg szándékát. *Miklós* Konstantinovic nagyhercegnek tehát távoznia kellett Pétervárról. Eleinte a Krimben tartózkodott, utóbb *Orenburgba* szállították, ahol úgy akart bosszút állani családján, hogy feleségül vette az orenburgi rendőrönök csunya és teljesen műveletlen leányát. Azóta csendes számizetésben él a boldogtalan nagyherceg, noha az orosz kormány bőkezűen gondoskodott szükségleteiről s 84.000 rubel évi járadékot biztosított számára. Csak egyetlenegyszer szökött meg Taskendből, a hová több internáltak s *Pavloszka* utazott édesapjához. A nagyherceg azonban nem fogadta s csak öccsével szólhatott néhány szót. Az utóbbi időben híre terjedt, hogy *Miklós nagyherceg* elmebajos. III. *Sándor* cárt nem változtatta meg apja ítéletét, ellenben *Miklós* cárt nagy részvétellel viseltetik sorsa iránt s valóságilag meg is fog kegyelmezni neki. Hír szerint a cárt legközelebb meglátogatja *Miklós nagyherceget*.

— **Vakmerő cigányok.** *Nagyváradról* táviratoznak: Az éjjel a lóporos-toronynál a sátoros cigányok megtámadták a szalontai kenyérfarúkat és a kenyéret elrabolták tőlük. A kenyérfarúok panaszára öt csendőrt a cigányok elogására indult, mire a cigányok a csendőröket megtámadták. A csendőrök egy cigányt agyonlőtek, a többieket pedig elfogták.

— **Vasuti baleset áldozata.** *Farkas Jenő* 18 éves asztalos-segéd *Fiuméből* jött a minap a *Ivárosba*. Egy vasuti állomáson kezeit a vonatból és veszedelmesen összezuhan hozták be a *Ivárosba*. Itt a Rökus-kórházba helyezték el, ahol azonban meghalt. Holttestét a törvényszéki orvostani intézetbe vitték.

FŐVÁROS

(*) **A közigazgatási bizottság ülése.** A székesfőváros közigazgatási bizottsága, mint ismeretes, a hónap minden második hét-őjén tartja rendes hétnapi üléseit. Az októberi ülését hét-őjén, a hónap 13-án kellett volna tartania, a főpolgármester azonban október 15-ére, szerdára halasztotta az ülést.

(*) **A számvétség és számviteli osztályok egyesítése.** A tanács, a pénzügyi osztálynak a főszámvéssel és a kerületi előjárók érkeztelével egyértelműleg tett előterjesztéséhez hozzájárult abban a tekintetben, hogy a kerületi számvétség osztályokat és a kerületi adószámviteli osztályokat egyesítsék. A kerületi számvétségnek az esztendőre szükséges munkakeréknek a kerületi adószámviteli hivatal, vagy a kerületi előjáróság alkotott alkalmazottjainak a sorából való pótlására alkotott szolgálati utasítást a tanács ehhez képpé módosította. E szerint, a számvétség osztály közvetlen főnöke az adószámviteli osztály élén álló számvéztáros. Ha valamely oknál fogva helyettesítésre van szükség az előjáró oda-rendelheti szolgálatait, a szükséges munkakerék a kerületi adószámviteli osztály személyzetéből vagy pedig azok közül az alkalmazottak közül rendel ki helyetteseket, akik értekezési bizonyítványt bírnak; a számtani műveletekkel járó teendőkre azonban csak azok rendelhetők ki, akik az államszámviteli vizsgát sikerrel tették le.

(*) **A közti kocsiok ajtaja.** A budapesti közti vaspálya kocsjain jelenleg a székesfőváros területén közlekedő más villamos kocsioktól eltérőleg nem peronátokat, hanem perronelzáró szíjakat alkalmaznak. A kereskedelemügyi miniszter megengedte, hogy kocsizelárról fokozatosan oly peronátokat alkalmazzon a társaság, aminek a többi budapesti villamos vasúti vállalatoknál vannak használatban.

(*) **A zug-vendégfogadók megrendészábályozása tárgyában,** a tegnapi közgyűlésen *Galléri Mór* tett indítványt. A tanács ennek folytatás megkereste a rendőrséget az iránt, hogy az összes ilyen vendégfogadókra terjeszse ki a figyelmeztető, különösen pedig azokat, amelyek templomok és iskolák közelében vannak s ha szükség van rá, ezeket a fogadókat szüntesse meg.

VIDÉK

— **(Pestmegyei közigazgatási bizottsága)** a múlt héten ülést tartott *Benezy Ferenc* főispán elnökelete alatt. A pénzügyigazgatóság jelentése szerint szeptember hónapban egyenes adóban 778.578 korona 04 fillér jött be, míg tavaly szeptemberben 666.898 korona 56 fillér; így tehát az idei szeptember hónapban 109.679 korona 48 fillérrel többet fizettek be. — *Toth József* kir. tanfelügyelő bejelentette, hogy az elmúlt hónapban 17 községi és telekezeti iskola részesült állami segítségre. — *Kemény Kálmán* t. főjegyző jelentést tett a vármegyei közti a napnak 1889-1900. számadásáról. E szerint az összes cselekvő vagyon az 1899. évre 1.707.900 korona 56 fillér. A jelentést tudomásul vették s a számadásokat jóváhagyás végett a legközelebbi közgyűlés elé terjesztik.

SZÍNHÁZ, ZENE

** **A Casanova sikere.** *Faragó Jenő* és *Barna Izsó* regényes nagy operettje a *Casanova* a tegnapi bemutatón teljes sikert aratott. A darab nagy vonzereje leginkább megnyilatkozott abban, hogy a vasárnapi második előadásra már nyomban a pénztár megnyitására az összes jegyeket elkapkodták és tömeges előjegyzés történt a hét valamennyi előadására. A darab ugyanis egész héten kerül színre csütörtök esté kivételével, amikor *Bihara Lujza* asszony bucsúzik *Gécsi István* népszínművében *A gyimesi vad-vidékre*. A *Casanova* mai előadása is poétikus volt játékosan *Kéry Klára*, ki hármass szerepben tündököltette művészetét s ez estén egyik legszebb diadalát aratta a Népszínházban. Nagyon hozzájárultak a darab sikeréhez *Nyáry, Szirmai, Kovács Raskó, Kápolnai, Vízvári Erzsébet* és *Szerdahelyi*. Az új operett előtt *Szirmai Imre* elszavalta *Lalla Miklós Mátyas király* emlékezte című költeményét.

** **Magyar Színház.** A sötét kamra holnapi, hétfői előadásán részben új szereposztással kerül színre, amennyiben Thandonn szerepét *Faragó Odón*, a színház új tagja *Jászcsa Mangolton* szerepe pedig *Becskényi* kezében lesz. A darabban szereplő négy angol leány holnap énekl először a *Honolulú Lulu* című nagyhírű angol táncokzlét, amely előreláthatólag nálunk is rövid időn át általános népszerűvé lesz. A *Honolulú Lulu* táncát *Nellie Ferry*, a színház angol táncosnője adja elő.

** **Külföldi diákok az Uránában.** Különös előszeretettel keressik ki a fővárosba ránduló idegenek az Uránát, hol *Náth István Angol élet* című darabja tölti be állandóan a műsort. A cambridgei angol ifjak után tegnap a francia diákok nézték meg a darabot, minduntalan lelkes tetszésüknek adva kifejezést.

Mátyas király a Nemzeti Színházban.

— Két repris. —

Budapest, október 12.

Két darabot áldozott a Nemzeti Színház vasárnap *Mátyas király* emlékének: először *Balogh István* történelmi népszínművét a *Mátyas diákok* adta elő, este a *Mátyas király lesz* című történelmi drámát *Szigligeti* Eszterét.

A darabok szerzői *Mátyas* alakjából nem alkotnak pasztikus remeket, mint a szobrász, akinek az erőbe öntött *Corvin Mátyas* a vasárnap déli óta Kolozsvár löpőacénál és maradó hatással hirdeti a jövődők számára a multak diadosságát. Sokkal szerényebb, de szintén derekas, hasznos munkát végeztek ők, amikor a legnépszerűbb magyar királyt a színpadra vitték és eleven alakban állították a közönség elé.

Nem nagy stílusú dráma, nem művészi jellemrajz, amit csináltak, inkább a *Mátyasról* századról századra szálló kedves adomákat gyűjtötték össze, inkább csak a *Mátyasra* vonatkozó történelmi adatokat állították egymás mellé dramatiszták képekben. De a dolog lényege mégis az, hogy *Hollós Mátyas* alakja jár-kél előttünk a maga szeretetreméltóságával, elmésségével, igazságos lelkével, bátorságával, előkelő magyarságával. A dolog lényege mégis az, hogy *Mátyas* a magyarságért öltöztetett az egész nemzeti királyság; hogy büszkén emlékezzünk vissza heroikus, szép eseményekre és néhány ráig egy igazán fényes korszak üdítő levegőjét szívjuk.

Ilyen emlékekre, ilyen hatásokra, ilyen illúziókra szükségére a mai magyarnak, aki a nyomasztó jelen annyiszor esüszgeszt; aki sokszor még a jövőbe is kedvetlenül, látszatlan, szárnyszegettlen néz.

Balogh István történelmi népszínműve a maga idejében híres, szenzációs darab volt. Ma már úgy érezzük, hogy ennél naivabb, gyermekesebb darab nincs a világon. És mégis jól esik találkoznunk vele, mert őszintén, zamatosan, tisztá magyar lélekkel van megírva. Technikája hihetetlenül kezdetleges, de a magyarsága eszókora való. Úgy tetszik, mintha valaki kiballagta volna: mit mesél a nép a fonóban, a malom alatt *Mátyas királyról*, a legendás diákról, — és ebből a meséből csinált volna darabot minden cikorny nélkül, tisztán a paraszt-íntázia merészségével és a paraszt-ész nyers humorával.

A nép eszejárása itt-ott úgy csillog ebben a primitív darabban, mint a drága gyöngy. Ennek az ékszárnak a lényeg képviselői: *Kupa*, a cinkotai kántor és *Rebeka*, a felesége; memkülönb *Káka* és *Gyékén*, az a két tősgyökeres magyar paraszt, akik a második szakaszban barsógó kacagásra bírták mulatságos párbeszédükkel a delutáni közönséget. Ezek kitűnő figurák és megérdemelnék, hogy néha-néha esti publikum elé kerüljenek *Vlad Maróival*, a tót legénynyel együtt, aki olyan kedves, hogy *Turóc-Szent-Márton* és *Liptó-Szent-Miklós* összes tót intelligenciáját oda adnám érte. *Rózsahegy* remekül adta ezt a tót fiút, az előbbi szerepeket pedig *Gabányi, Vízvári, Molnár László* és *Gál*. *Mátyas* diák szerepében *Horváth Zoltán* volt testőli megjelenés feketé attilájával és szöke fürteivel. *Gyönyörű* apród volt *Paulay Erzsébet* is, a bosnyák király fia, aki *Mátyas* udvarában szolgál. Igazi klasszikus arc és büszke tejedelmi vér.

A *Mátyas király lesz*, *Szigligeti* drámája, magassabb színvonalon áll és komolyabb drámai cselekvés keretében állítja elének a magyar Aiglon ifjúságát. A királyválasztó gyűlés a maga eleven színeivel, lüktető mozgalmasságával legértékesebb része, lénypontja ennek a darabnak. Egész sor történelmi alak vonul föl a fiatal király körül. Látnuk *Garát* és *Ujlakit*, ezt a két gonosz nagyravágót, akik előjárók az ország megrottításában. Látnuk az indulatos *Szilágyi Mihályt*, akit fékezhetetlen természetű a legitim király s unokaöcs ellenségei közé sodor. És látnuk *Hunyadi János* tenészség özevgyét, *Mátyas* anyját, aki mint örangyal áll a Nemezis elé fia védelmében. Az összeütközés nagy ereje és a grandiózus vonás hiányzik ebből a drámából, de a gyakorlati drámaírók brilliáns színészszerkesztése érdekesebben, itt-ott hatásosan állítja egymás mellé a történelmi kosztümöktől ragyogó képeket.

A fiatal *Mátyas Mihályfi* adta, dalilásan, tüzesen, ahogy kell. Fiatal megjelenésén nem látszott meg, hogy sok évvel ezelőtt is ő játszotta ezt a szerepet. Csak a játéka látszott meg az idő: erősebbé, igazabbá, meggyőzőbbé vált. *Jászai Mari* klasszikus dísz adott *Szilágyi Erzsébet* alakjának. A legszebb magyar matróna, akit valaha láttunk. Márkás alak volt *Gál*, mint *Ujlaki, Gyenes* mint *Gara nádor* és *Szacsavay* mint *Szilágyi Mihályfi*. S a zord férfiak körül szép és bájos magyar leányok: *Hegegyesi Mari* és *Maróthy Margit*, a nádor leányai a XV-ik század pompás jelmezeiben.

Az esti előadásnak prólogusa is volt, *Fáy* Sze-

réna mint Muzsa jelent meg a szinpadra és elszavalta *Jókai* Mór gondolatokban gazdag, magas szárnyalású költeményét a legendás magyar királyról, nagy lendülettel, zajos hatással. A deklamációt tabló kísérelte háttérben.

A. E.

Nyilttér.

FÉRFIRUHA-BÉRLET

LEGJOBB RUMÁZKODÁSI RENDSZER

DEUTSCH F. KÁROLY

BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 1. SZÁM.

(Az e rovat alatt közlőtteknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

SPORT

Football. A Margit-szigetnek gyepes labdarugó-pályáján, hosszú idő után először játszott a *Műegyetemi Football Club* I. csapata hazai ellenfelel. Az ellenfél a *Budapesti Sport Club* I. csapata volt, mely mint elsőrendű csapat résztvehet a magyar bajnoki football-tornán is. A műegyetemiek mai eredményeivel ugyancsak meg lehetnek elégedve, mert a csapatnak magas színvonalon álló összejátéka, a játékosok kitűnő labdatechnikája meghozta nekik az őszi szezon első lényes győzelmét.

Ugy látszik a M. F. C. csak az idén fogja beváltani a már régebben hozzáfűzött ama reményt, hogy legerősebb és verhetetlen magyar csapat lesz. Külföldön az egyetemi csapatok az elsők, nálunk is kell, hogy így legyen s a műegyetemiek mai bemutatkozása után bizvást el lehet mondani, hogy ezen az úton vannak, mert annyi fiatal jeles erővel gyarapodott e csapat, mely nevének jogra is sok változásnak van kitéve, hogy ezek benne maradása biztosítani fogja évekre a csapat elsőségét.

Az átázott talajban kezdetben nehezen mozognak a játékosok, de csakhamar belemelegesznek a küzdelembe és íair játékban 3:0 goalal az M. F. C. javára záródik a half-time.

A második féldélben a műegyetem nagy lényegrel játszik s rövid idő alatt újabb 3 goalt ló. A Sport-Clubnak egy lerohanása meghozza az egyetlen vizsgá-goalt, melyre az M. F. C. hetedik goalt rugja ellenfele kapujába. A végeredmény 7:1 az M. F. C. javára.

A nap hőse az M. F. C. fiatal gárdája volt így Nirnsee egyike a legmerészebb és legjobban futójátékosainknak. Aschner, Fischer, Halász valamint az egész csapatör oly erős, hogy nincsen csapat, melylyel szemben goalt elérni ne tudnának. A csapat régebbi tagjai pedig Niessner Reiner, Bartl, Durand, Lichtmann, Friedrich egyaránt kitűntek. A B. Sp. Cl. játékosai is derekas munkát végeztek így a gyors Melegi és Schöffner, Kertész Müller.

A I. csapatok küzdelmét a II. csapatok versengése előzte meg, melynek eredménye: 0:0.

A Szent László-díj. Mielőtt véget érne a végzetes és gyászos emlékü őszi meeting, ma az utolsóelőtti napon a szakadó eső ellenére is nagy közönség vitte ki pénzét a ligeti pályára, hogy megíthassa a kétévés klasszikus versenyt, a *Szent László-díjat*. A remények újra fejtetőre állottak, mert a versenyt a legnagyobb — *favorit*: Aachen nyerte meg igen könnyen. A futamok részles eredménye:

I. Eladó-verseny. Díj 2000 korona. Távolság 1800 méter. Szemere Miklós *Tombeurje* (Bonta) első, Sajó (Kvarik) második, Mr. Jumping (Adams) harmadik, azután: Mad Girl, Muslieza, Gurli és Légyóit. Totalizátor: 10:24. Helyre-fogadások: I. 50:78, II. 50:160 és III. 50:130.

II. Szent László-díj. Díj 32.000 korona az elsőnek, 6000 korona a másodiknak, 2000 korona a harmadiknak. Távolság 1400 méter. Báró Üchritz *Zs. Aachenje* (Tarai) első, Fruszi (Bonta) második, Bono modo (Dangmann) harmadik, a futón Vigány, Szécsend, Torquemada, Fertő és Futótűz. Totalizátor: 10:24. Helyre-fogadások: I. 50:68, II. 50:78 és III. 50:78.

III. Nyeretlen kétévés eladó-handicapja. Díj 2000 korona. Távolság 900 méter. Herzog M. *Vilgosa* (Tarai) első, Csardás (Holmes) második, Vigécz (Adams) harmadik, azután: Quaitát, Lehel, Mikor hogy, Evtenuell, Sila, Balletmádi és Tréla.

Totalizátor: 10:25. Helyre-fogadások: I. 50:82, II. 50:196, III. 50:122.

IV. Kétévés eladó-versenye. Díj 2000 korona. Távolság 1000 méter. Péchy Andor *Jalissavaja* (Krouzil) első, Klára (Koblicsek) második, Millay (Kvarik) harmadik, azután *Marcheuse, Va banqueu, Dost* és *Verschwendrin*. Totalizátor: 10:28. Helyre-fogadások: I. 50:68, II. 50:110.

V. Weiter-handicap. Díj 3000 korona. Távolság 1000 méter. Ferdinand B. *Birtje* (Gray) első, Gyopár (Dangmann) második, Latourdio (Adams) harmadik, azután: Pumus, Topaze, Ne engedj, Helena, Maestro, Béza, Amras, Bence, Wunschmaid. Totalizátor: 10:45. Helyre-fogadások: I. 50:103, II. 50:186, III. 50:280.

VI. Nyeretlen kétévés versenye. Díj 8000 korona. Távolság 1400 méter. Mrávik P. *Toldija* (Gray) első, Madrid (Tarai) második, Ornament (Mamo) harmadik, azután Gigi, Portás és Gardine. Totalizátor: 10:128. Helyre-fogadások: I. 50:150, II. 50:108.

TÖRVÉNYSZÉK

§§ Miniszteri titkár — gondnokság alatt. Többször esett már szó dr. Baronyi Tivadar pénzügyminiszteri titkárról, a fővárosszerle ismert gavallérról, aki szertelen költekezéseivel keltett föltűnést. Rövid egy-két év alatt körülbelül egy millió forintot meghaladó váltóadósságot csinált. Szülei több ízben rendezték anyagi ügyeit de ez csak biztatlásul szolgált neki arra, hogy újabb adósságokat csináljon. Mikor azután adóssági rohamos módon szaporodtak, a fiatal miniszteri titkár egy szép napon elűnt a fővárosból. Legutóbb a hírhedt *Varga Antal* és *Lefkovics Mátyas* nevével kapcsolatban a büntető-törvényszék is tárgyalta a titkár néhány váltó-elszólását és ma a budapesti kir. törvényszék közhírré teszi, hogy dr. Baronyi Tivadar nyugalmazott pénzügyminiszteri segédtitkár elmebetegség miatt gondnokság alá helyeztetett.

§§ A dob-utcai rablójádkosság. A budapesti esküdőbiróság hétfőn tárgyalja a dob-utcai rablójádkosság bűntényét. A vádlott tudvalevőleg *Geiber Baruh* varsói származású huszonkétéves vasgári munkás és áldozata egy *Müller Terézia* nevű rendőri feleséget alatt álló nő volt, akit *Geiber* a múlt év december 20-án éjjeli több készpénzzel megröpt. A gyilkos miután végzett áldozatával s ennek értékesebb holmiját magához vette rázárta a szobáját és észrevétlenül távozott. De a rendőrség hamar kiderítette, hogy *Geiber* a gyilkos, már másnap elfogta és azóta *Geiber* a börtönben ül. A holnapi tárgyaláson a vádat dr. *Sölley Barnabás* kir. ügyész képviseli, vádlottat dr. *Fried Vilmos* ügyvéd védi. A tárgyalásra, amely előreláthatólag 2 napig elart, 30 tanu van beidézve.

§§ A honvédszázados gyilkosa. *Andó Julianna* ocseládnyant, aki e hó 2-án Alberti-Irsán meggyilkolta és kirabolta gazdáját *Hörvath Kálmán* 48-as honvédszázados, tegnap délután hallgatta ki a rablójádkosságra vonatkozólag dr. *Aczél Nándor* a pestvidéki törvényszék vizsgálóbírája. Az elvetemedett cselédnyant a vizsgálóbíró előtt megismétele a csendőrök előtt tett beismerő vallomását. A kihallgatás után dr. *Aczél Nándor* vizsgálóbíró elrendelte ellenében a vizsgálati fogságot, amiben *Andó Julianna* meg is nyugodott. — *Andó Julianna* ellen jelenleg még csak az irsai rablójádkosság miatt van elrendelve a vizsgálat. A Szentmárton-Kátán meggyilkolt Szabó Eszter ügye miatt azonban a kir. ügyészség egyelőre még nem rendelte el ellenében a vizsgálatot, mert az előnyomat még nincsen bejeleze. Képpen a gyilkossági ügyben napok óta az egész csendőrszámny-parancsnokság és több városi államrendőrségi dektív nyomoz. A vizsgálatot ezen gyilkosság miatt csakis ezen nyomozat sikeres eredménye után kéri majd az ügyészség kiterjeszteni az elzűltöt jeányra, akinek számára a törvényszék hivatalból fog védőt kirendelni.

TÁVIRATOK

Konstantinápoly, október 12. Az egyiptomi kkedite tegnap hazautazott Egyiptomba.

Párizs, október 12. A szász trónörökös és neje inkognitóban ideérkezett. A pályaudvaron a német nagykövét és a nagykövetség tagjai fogadták őket.

Csonceev szökése.

Szófia, október 12. *Csonceev* tábornok, akit *Drenevoban* tartottak fogva, 8-án újra megszökött és állítólag Macedónia felé vitte útját.

A nyugtalan Balkán.

Konstantinápoly, október 12. Arról az össze-űtközésről, amely állítólag egy nagy bolgár banda és török katonák között *Petric* mellett *Serrestől* északra történt, eddig nem jött közelebbi tudósítás. A bolgár banda állítólag *szász embert vesztett halottakban*, sebesültekben és foglyokban. A török csapatoknak is voltak veszteségeik. Tegnap Szalonikiből vasuton két zászlóalj ment *Bomir-Hiszárba* és onnan gyalog észak felé. A *Dsumaja* mellett állítólag történt kisebb össze-űtközésről még nem érkezett részletes tudósítás.

Loubet Valenceban.

Valence, október 12. *Loubet* elnök ma reggel ideérkezett a Rhone hídja alapkövének a le-tételére. A rossz idő dacára nagy néptömeg fo-gadta az elnököt. A prefektúrán való tisztelgés alkalmával a *fővikárius*, aki a *beteg* vaspók helyett a papságot bemutatva, beszédet mondott, amelyben *Loubet* idejövételének előjára előzve azt ki-vánta, *vajha sikerülne az elnöknek mindenütt híad vernie* és a viszálykodást kiirtania. Az elnök vála-szában azt a reményt fejezte ki, hogy a papság támogatni fogja a kormányt azáltal, hogy a tör-vényi tiszteletre buzditja híveit.

Grasset tábornok a helyőrség tisztikarának tisztelgése alkalmával azt mondta:

— *Dacára sok meg nem érdemelt szemrehányás-nak és sok vétkes mulasztásnak, a csapatfőnökök tovább is a zászlóhoz való hűségre és a kormányt és a köztársaságot iránt való figyelemre tamítják a katonákat.*

Loubet elnök azt válaszolta, hogy tudja, hogy egy intézmény sines biztosítva szemrehányások ellen, de kívánja, hogy a hadsereg maga tárgyila-gosan ítéljen.

Valence, október 12. A községi képviselőtes-tület lakomáján *Loubet* elnök beszédet tartott, amelyben azt mondotta:

A szolidaritás művei csak akkor fognak gazdag gyümölcsöket hozni, ha a republikánus testvériség szelleme hat át benneteket. Arra kell törekednünk, hogy csakis a társadalmi békével biztosítsuk a köz-társaság virágzását és nagyságát. A köztársaság hű marad eredetéhez. Türelmesen tiszteletlinc-kinek val-lási meggyőződését. Szereti a szabad szót és a szabad gondolatot. Az igazságért és szabadságért lelkesedve hajthatatlan öre a törvénynek és a közrendnek. Kor-mánya az országnak mindnyájunk által és mindnyá-junkért. Ezért a köztársaság mindegyikünköt ál-do-zatot kíván, amely iájdalmas ugyan, de nélküle nem egyéni erkölcs, sem az állam virágzása nem lehet-séges. Ez az áldozat a magánérdék feláldozása. A köztársaság állandóan gondoskodik a közjóról és a közös becsületről. Ez okból mindenekelőtt békét, egyetértést és egységet akar. Miként a hazát, őt is a szeretet és nem a gyűlölet élteti. *Loubet* végül Va-lence városára üreítette poharát.

A kereskedelmi kamara lakomáján *Loubet* kizárólag ipari és kereskedelmi kérdésekről be-szélt. Beszédében sajnálkozását fejezte ki azon, hogy a mezőgazdaságnak nincsen a kereskede-lemhez és iparhoz hasonlóan szervezett képví-selete, amely a termelés és fogyasztás kérdésért, a műhelyekben dolgozó és a mezői munkások sor-sának javítását tanulmányozná és ekként a tőke és a munka között az összhangot helyreállítaná. Az elnök beszédét nagy tetszéssel fogadták.

Keresztény-szocialisták gyűlése.

St-Pölten, október 12. A mai *keresztény-szocialista* pártgyűlésen mintegy 5000 ember jelent meg, akik közül 3000-nél több Bécsből jött külfölvonaton. A bécsi vendégeket a pályaudvaron összegyűlt szocialistákat és német néppártiak *füj-kiáltásokkal* és *szidalmakkal* fogadták. A gyűlés maga nyugodtan folyt le. A gyűlés után a bécsiek összegyűltek a pályaudvaron, ahol tüntetésre kerül a dolog, köztük is a szocialistáknak és német néppártiak között. A rend fenntartására kataságot kellett kirendelni, mire a tüntetők ellenállás nélkül elhagyták a pályaudvart.

Közgazdasági távirat.

New-York, október 11. A mai értéktőzsdén a bankintuatas, amely nem telet meg a hozzá fűzött várakozásnak, sietette a likvidációs eladásokat. Noha később a hitváros spekuláció tedező vételeire rohamosan emelkedtek az árfolyamok, a tőzsdé mégis gyengén zárult de a forgalom élénk volt. Részvényfor-galom 320.000 darab.

Napirend.

Napló. Hétfő, október 13. Római katolikus: Kálmán hv. — Protestáns: Kálmán. — Görög-orosz: (szeptember 30.) Gergely pk. — Zsidó: Tiszlari 12. — Nap két: 6 óra 1 per-cor. — Nyugszik: 4 óra 59 percor. — Hold két délután 3 óra 3 percor. — Nyugszik: reggel 1 óra 27 percor.

A pénzügyminiszter fogad délután 4 órakor.

Az osztályorszejáték kezdése délelőtt 9 órakor.

Nemzeti Múzeum. Természettörténet. Nyitva délelőtt 9 órától délután 1 óráig. — Többi tárai 1 korona belépődíjjal tekinthetők meg.

Az Orvosközvetési képkiallítása a városligeti Múzeum-ban délelőtt 9 órától délután 6 óráig. Belépődíj 1 korona.

Nemzeti Szalon állandó kiállítása (Ferenciek-tere u. sz.) d. e. 9 órától este 8-ig belépődíj 50 fillér.

Közeledési Múzeum a Városligetben nyitva d. e. 9-10 12 óráig és délután 2-8-ig.

Az Akadémia Goethe-szobája nyitva délelőtt 10-12-ig. Múzeum könyvtár d. e. 9-1 óráig.

Adamiás könyvtár délután 3-7-ig.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság, kereske-delmi szakönyvtára, tudakozó osztálya és keleti miniatúr: V. kerület vacs-körút 32. szám alatt. Hivatalos órák: A dél-előtt 9-10 órától 12-ig és délután 3 óráig 6 óráig. Ha-zai termékek állandó kiállítása és kereskedelemtörténet-gyűjtemény, továbbá a ház-ipari kiállítás (meilyn az üz-levezetőség árusításokat is eszközöl) a városligeti ipart-csarnokban nyitva: délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 3 óráig 6 óráig. A külölről kirendelések központi üzlet-vezetősége (Magyar kereskedelmi részvénytársaság) V. Váci-körút 32. szám alatt.

M. KIR. OPERAHÁZ. Hétfő, 1902. október hó 13-án. Zárva.

NEMZETI SZÍNHÁZ. Hétfő, 1902. október hó 13-án.

Prológ Mátvás király legendája. Irta: Jokai Mór. Muzsa: S. Fáy Sz.

Mátvás király lesz, Irta Sziglietti Ede.

Gara László Gyenes Szilágyi E. Jászai M. Alexandria neje Szacsvainé Mátvás fia Mihályi Anna) lányai Hegyesi M. Szilágyi Mihály Szacsvai Mária) Maróti Ujtkai Miklós Gál

VIGSZÍNHÁZ. Hétfő, 1902. október hó 13-án.

A három grácia. Bohózat 3 felvonásban. Irta: Héros és Milou. Fordította Rajna Ferenc.

Grandhois Balassa Pápaoucen Vendrei Clotilde Gazi M. Eugéne Tapolczai Petruccio Szirmai Raskó XIV. Lajos Pietro Barbarine Harmath I. Mózes A sátn felesége Stella Harmath I. Marion Clemantina Dóry M. Pompadour Küry Tonia Szerdahelyi Lia Rendőrőfn. Szeddahelyi Napoleon Nathán Delli Bakter Kovács Utcai táncosnő Kápolnail. Roton Pero

NÉPSZÍNHÁZ. Hétfő, 1902. október hó 13-án.

Casanova. Regényes nagy operette 3 felvonásban, előjátékkal. Irta Faragó Jenő. Zenejét szerző Barna Izsó.

Casanova Nyárai Marina Vizvári E. Clotilde Heloise Raskó Petroccio Szirmai Joo Raskó XIV. Lajos Pietro Barbarine Harmath I. Mózes A sátn felesége Stella Harmath I. Marion Clemantina Dóry M. Pompadour Küry Tonia Szerdahelyi Lia Rendőrőfn. Szeddahelyi Napoleon Nathán Delli Bakter Kovács Utcai táncosnő Kápolnail. Roton Pero

MAGYAR SZÍNHÁZ. Hétfő, 1902. október hó 13-án.

A sötét kamra. Énekes bohózat 3 felvonásban. Magyar színiro alkalmaza Heltai Jenő.

Adolph Faragó Mangetonné Sziklainé Simone Szelesty Celeste Béres M. Tomy Ráthonyi Maud Kornai Manuela Sziklai Sz. Lona Nellie Perry Consuelo Mátrai A völgyén Iványi Bridoine Giréth Mienyasszony Hidvéginé

URANIA SZÍNHÁZ. Hétfő, 1902. október hó 13-án.

Angol élet. Irta Ráth István. Kezdeté 7 1/2 orakor.

FŐVÁROSI ORFEUM

Waldmann Imre igazgató Nagymező-utca 17.

Paul Martinetti

draesztikus komikus némajátékkal: Egy nyugtalan éjjel (A terrible Night).

Londonban 1000-nél többször adták.

Eger-Rieser

iroli együttes

Fukushimas

japáni akrobatik.

Az előadás 8 orakor kezdődik.

A teltérben reggel 6 oráig Vörös Elek előzenekara hangverseny.

Flumében eladó pompás park,

kb. 22,000 négyszögmeter, enyhe fensíkon, gyönyörű kilátással, a város közelében. E csodaszép, uradalmi birtokot képező park kedvező fekvésénél fogva gyógyintézet vagy téli-szálló berendezésére is nagyon alkalmas volna.

Bővebb felvilágosítást nyújt a Flumei Nép-takarékpénztár igazgatósága.

Készpénzkölcsön Földbirtokokra

A beszerített háromnegyed részleg 4% ellenében 15-60 évi törlesztésre. Kiszárazási birtokok és telekalkonyi kivonati kifizendő be. Ingatlan- és Jelzálog-Forgalmi-Intézet, tulajd.: GURRÉ Ferenc, Budapest, VI., Váci-körút 39. szám. Fennállása óta közel 200 millió koronát meghaladó kölcsönöket konvertált.

Munkás-Füzetek.

A magyar munkások legelősebb és legjobb olvasmányja. Gyári és vállalati munkás könyvtárak megalapítására alkalmas gyűjteményes olvasmányok. Megjelenik évente 20 füzet. Egy-egy füzet ára 20 fillér. Az eddig megjelent füzetek a következők:

- 1. Mesék a nagyoknak. (Benedek Elek.)
2. A pincészoba világa. (Gaál M.)
3. Küzdelem a létért. (Vaszkó György.)
4. Banded az asztalon. (Boróthi.)
5-6. Képek a szociálemokrácia jövőjéből. (Rienter Jenő nyomán átdolgozta Mikes L.)
7. Már késő. (Gaál Mózes.)
8. A vér. (Benedek Elek.)
9. A százezeredik árva. (A munkások árvaínak történetéből. K. Nagy Sándor.)
10. Az első sztrájk. (Déri Gyula.)
11. Herédi János faluja. (Vetési László.)
12. A bányaőr. (Mosdóssy Imre.)
13-14. A taranyesináló. (Moeller-Szerdahelyi.)
15. Egyzerü történetek. (Thury Zoltán.)
16. Kőrvárosi mesék. (Kabus Ede.)
17. A magyar alkotmány. (Palotai Hugó.)
18. Bolteország. Egy magyar munkás amerikai levele. (Vetési László.)
19. Falusi históriák. (Homok.)
20-25. A mesterlegények. (K. Nagy Sándor.)
26. Az ember sorsa. (Vaszkó Gy.)
27. A kupica bolondja. (Kadosa Marcel.)
28. Az egészséges ember. (Dr. Fazekas.)
29. Segíts magadon. (Velszi Bárd.)
30. Percelj uram! perliemmel! (K. Nagy Sándor.)

Megrendelhető egyenkint vagy előfizetés útján (egy évre 20 füzet 4 korona)

Lampel R. (Wodianer F. és Fiai) es. és kfr. udvari könyvkereskedésében Budapest, VI., Andrassy-ut 21

A 16294. számú

„Újtások szijkorongokon“

című, 1899. június 6-ól kelt magyar szabadalomra védők vagy engedményesek kerestetnek.

Szives ajánlatok „W. A. 6181“ alatt Mosse Rudolfhoz Bécs, I. Seilerstätte 2. intéződékn.

Színházak heti műsora.

Table with 5 columns: Day, M. kir. Operaház, Nemzeti színház, VI. színház, Népszínház, Magyar színház. Rows include Kedd, Szerda, Csütörtök, Péntek, Szombat, d. n. Vasárnap este.

GLOGOWSKI és TÁRSA cég

VI., Andrassy-ut 12.

irásmunka-osztálya

méltányos áron előállít és szabatosan készít a REMINGTON-STANDARD írógépén mindennemű irásmunkát és sokszorosítást.

Huzás november 2-án!

Olasz vörös-kereszt sorsjegy.

Főnyeremény: 30.000 lra. - Kapható 24 havi részletfizetésre. Havi befizetés 1 draba 2 kor. 06 fill. Már az első részlet és az első 1000 példányt kiadom a sorsjegy sorozat és az első 1000 példányt kiadom azonnal játékosjoggal. FLEISSIG SANDOR BANKHÁZA BUDAPEST, Erzsébet-körút 2.

A 13058. sz. „Eljárás és gép pamutnak, gyapjúnak, szőröknek és egyéb rostos anyagoknak préselésére“ című 1898. július 19-ől kelt magy. szabadalomra és a 18938. számú „Gép rostos anyagok sajtolására“ című 1899. aug. 9-ől kelt magyar szabadalomra

vevők vagy engedményesek kerestetnek.

Szives ajánlatok „W. B. 6295“ alatt további tás végot Mosse Rudolfhoz Bécs I., Seilerstätte 2. intéződékn.

NE VÁSÁROLJANAK

A.A. Baker & Co., London E. C. Ezen vedjegy az összes kulturaliam. törv. védett. CSAK elsőrangú cőgeknek kapható.

Részletfizetésre

arany, ezüst, ékszerék, zseborák és ingaorák olcsón kaphatók Grünberger Armin Béla IV. Váci-utca 30. I. em. 23.

Mielőtt

főrn. fu. vagy gyermekruhát rendel vagy vesz, sziveskedjék saját érdekelten Koch testvérek Budapest. Károly körút 26. legmagyob. áruházából az újonnan megjelent nagy képes árjegyzéket kárni, melyről rögtön bérmentve küldünk.

Csinosan burtozott úti szoba, a Népszínház közelében igen olcsón kiadó. Goldstein, Csokonai-u. 8b. földszint 8.

MEGJELENT!

VADÁSZOK FIGYELMÉBE!!

DIEZEL AZ APRÓVAD VADÁSZATA.

Fordította és átdolgozta: Diszkiadás. DR. MIKA KÁROLY. Diszkiadás. Bársony István előszavával.

16 szines-, 20 műnyomású teljes és 217 szövegkoppell. Ára diszkiadásban 20 korona.

Az angol vizsla és fajbéli tiszta tenyésztése. Irta: KYNOPHIL. Kiadja az Országos Magyar Vadászati Ökögylet. képpel. Ára 1 korona.

A vizsla idomítása. Irta: Fónagy József. Második javított és bővített kiadás. Képekkel, vázsonkötésben. Ára 6 korona.

A VIZSLA parforce idomítása. Oswald és Wörz műszere nyomán írta Mika Károly. Képekkel, vázsonkötésben. Ára 2 korona 40 fillér.

Kaphatók a kiadónál: ATHENAEUM részvénytársulatnál Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 54. szám, és minden könyvkereskedésben.